

Slovenski VESTNIK

LETNIK XXXIII.

CELOVEC, PETEK, 13. JANUAR 1978

ŠTEV. 2 (1848)

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
celoletna naročnina 120 šilingov
P. b. b.

V novoletni poslanici je Zveza slovenskih organizacij na Koroškem podala programatično izjavo o narodni situaciji in o perspektivah našega narodnega prizadevanja ob prehodu iz starega v novo leto. V uvodniku prve številke v tem letu so bile poudarjene načelne in jasne predstave za sporazumno rešitev odprtih vprašanj člena 7 državne pogodbe in s tem nakazane poti iz zagate popolnoma zavoženega manjšinskega vprašanja.

Izkušnje narodnoosvobodilnih gibanj in lastne zgodovinske izkušnje, še posebej izkušnje iz težke narodnoosvobodilne borbe pa nas učijo, da tudi najboljša formalna ureditev

Vstrajno nadaljujmo delo!

manjšinskega vprašanja ne more rešiti narodne skupnosti, če sama nima življenjske volje, kakor tudi najhujši pritiski ne more uničiti ljudstva, ki veruje v lastno moč in se enotno bori za svoje pravice.

Tej lastni borbi hočemo danes posvetiti našo pozornost!

Osnova sleherne narodnostne borbe je solidna, čvrsta organizacija, ki je tesno povezana z ljudstvom in povezuje bazo z vodstvom. To velja za osrednje organizacije prav tako kakor za vse ostale narodne organizacije, pa naj se ukvarjajo s politiko, se bavijo s kulturno-prosvetnimi problemi ali pa delajo na gospodarskem področju: vseh poudarov morajo biti pobudnik, organizator in koordinator vsega našega narodnostnega prizadevanja. Brez čvrste, v ljudstvu zasidrane organizacije je vse prizadevanje brezplodno in mora zato prav organizacijski utrditvi in krepitvi, ponekod pa sploh njeni obnovi veljati prvenstvena skrb v novem letu.

Zgodovina vseh narodov nam dokazuje, da je narod brez nacionalne zavzetosti in odločnosti obsojen na smrt. Pri tem ne mislimo na nacionalistične aktivnosti, ki so izmaličile prave vrednote nacionalne ideje, marveč se zavzemamo za idejo narodnosti, ki vsebuje nešteto za človeštvo plodnih sil in dragocenih možnosti, ki pa se plodno razvijajo šele, če se prebude k zavesti strnjene skupnosti. Zato mora veljati naša borba tudi v novem letu po eni strani odpravi moralne depresije, ki se ponekod polšača našega človeka in se odraža v večji ali manjši malodušnosti in neaktivnosti, po drugi strani pa utrditvi naše narodne identitete, to je krepitvi zavesti našega človeka, da je član slovenske narodne skupnosti.

To spoznanje in ta potreba, ki sta zahteva po pravici, ne pa prošnja za miloščino, sta napotili tudi našega človeka, da je v zadnjem času pričel žilavo in premišljeno borbo za svoje pravice. To borbo bomo nadaljevali na vseh področjih, ker je to bistvena vloga in naloga vseh narodnih organizacij in še prav posebno osrednjih političnih organizacij kot legitimnega predstavništva slovenske narodne skupnosti na Koroškem.

Če torej te naloge priznamo kot aksiom, so zaključki jasni: da se moramo boriti za ohranitev in gojitev materinega jezika v družini, v predšolski in šolski dobi ter v vsakdanjem življenju; za njegovo enakopravno priznanje v šoli, upravi, sodstvu in javnem življenju sploh, še več — za plodno enakopravnost na gospodarskem, kulturnem in političnem področju! To pa pomeni v praksi zavzemanje za uporabo slovenskega jezika v javnih otroških

Dvojezičnost jih bode v oči

Privatni dvojezični napis na poslopju pliberške zadrge določnim krogom na Koroškem ne pušči, da bi mirno spali. Včasih je dvojezičnost — celo z zakonom dekretirana in uradno izpeljana — bodla v oči le zloglasne nemške nacionaliste; danes pa je to oblast. Okrajno glavarstvo Velikovec, ki je že enkrat s sklicevanjem na neke dvomljive predpise izsililo od-

se sicer rada sklicuje na demokracijo in pravni red, se pa nad manjšino kljub temu znaša z brutalnim nasiljem oblasti. Toda pliberški zadržniki so pokazali, da se ne pustijo ustrahovati niti zavajati: če je dvojezični napis na združnem poslopju oblastem takšen trn v peti, potem naj ga odstranijo „uradnim potom“, s silo in tako enkrat več sami dokažejo, da se uradna Koroška v zatiranju koroških Slovencev poslužuje tudi protizakonitih sredstev — kakor je pred nedavnim ugotovilo tudi ustavno sodišče na Dunaju.

Res skrajno slabo spričevalo, ki si ga piše Avstrija s svojim odnosom do manjšine. Še posebej pa si spričevalo popolne nezrelosti za današnji svet izstavlja vladajoča družba na Koroškem. V odnosu do avtohtonega slovenskega prebivalstva dežele se ta družba poslužuje med drugim tudi paragrafskega formalizma, ki je povsem brezsrčen. Toda ista koroška družba se sklicuje na humanizem in zahteva od drugih razumevanje v imenu človečnosti, kadar gre za to, da bi se pozabili in odpustili strašni zločini, ki so jih zagrešili nacistični osvajalci, ko so med zadnjo vojno širom po Evropi v imenu nemške nadutosti sejali smrt in gorje. V imenu človečnosti je menda potovala celovška trojica v italijansko mesto Marzambotto, da bi od tamkajšnjih prebivalcev izposlovala „pozabljenje“ vsega tistega, kar so jim prizadejali esesovski vandali, ki jih je vodil SS-Sturmbannführer Walter Reder. Prejeli so zasluženi odgovor: da pozabljenja in s tem pomilostitve na dosmrtno ječo obsojenega vojnega zločinca ne more biti, pač pa so v Marzambottu pripravljeni koroškemu prebivalstvu in zlasti koroški mladini povedati vso strašno resnico o takratnih zverinstvih — v imenu človečnosti in z namenom, da se take stvari nikdar več ne bi dogodile.

stranitev omenjenega napisa, se zdaj ponovno trudi, da bi napis na posojilniški hiši odstranili, ker baje moti promet(!).

Vendar pa se oblast očitno sama zaveda, kako neverodostojna je v svojem paragrafskem formalizmu, ko pa je vendar vsakomur znano, da v tem primeru napis ne „moti“ zato, ker je nameščen tam, marveč bode v oči le zato, ker je dvojezičen, kakor je dvojezično tudi prebivalstvo občine in kraja. Zato zdaj poskušajo z raznimi fintami, da bi lastnika „prepričali“, da pristane na odstranitev napisa in bi se s tem izognili ponovnemu „uradnemu Tafelsturm“, ki je že lani prizadel hud udarec ugledu države, ki

vrtil in ustanavljanje lastnih otroških vrtcev; to pomeni skrb za prijava vseh naših otrok le dvojezičnemu pouku in prizadevanje za uvedbo slovenščine kot predmeta v osnovno šolstvo; to pomeni dodatno poučevanje naših otrok in odraslih v jezikovnih tečajih, nadalje uporabo slovenščine na občini, žandarmeriji, pošti, železnici, na okrajnem glavarstvu in na sodišču in to ne glede na trenutno zakonsko ureditev vseh, kjer živimo avtohtono na podedovani domači zemlji.

To ni nič kaznivskega, to je le odraz narodnega zanosa in človeškega dostojanstva, kakor je zaščiten tudi v deklaraciji OZN o človekovih pravicah, katere trideseto obletnico obhajamo prav v tem letu.

V jubilejnem letu 70-letnice ustanovitve Slovenske prosvetne zveze bomo s pojačano kulturno-prosvetno dejavnostjo in z načrtnim delovanjem na področju izobrazbe odraslih mobilizirali vsa krajevna društva in vse naše ljudi za zbiralno akcijo za

Kulturni dom v Celovcu, ki naj bo najzgovornejša manifestacija naše življenjske volje in samostojne kulturne zavzetosti.

Končno bomo nadaljevali z našim prizadevanjem za gospodarsko okrepitev naše narodne skupnosti in socialno neodvisnost našega človeka. Ob novem zaletu na tem področju pa ne smemo prezreti zgodovinskih zaslug našega združništva, ki prav tako potrebuje našo podporo kot drugi naši gospodarski prijemi, ki jih narekuje spremenjena struktura gospodarstva in prebivalstva našega naseljenega prostora.

Po tem zaokroženem prikazu naše notranje situacije in naših bodočih nalog naj velja še zabvala in poziv naši mladini, da se še bolj vključi v delo in borbo, kajti praktično-realistična preusmeritev Zveze slovenske mladine in njen pretehtani nastop v zadnjem času sta vsekakor med najbolj razveseljivimi in najbolj pozitivnimi postavkami v trenutni bilanci našega narodnega življenja.

Mednarodna obsodba asimilacijske politike Avstrije

Mednarodno združenje za zaščito ogroženih jezikov in kultur AIDLCM, ki redno spremlja vprašanje manjšin v Avstriji in je že večkrat kot širok mednarodni forum podprlo boj koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov za uresničitev člena 7 državne pogodbe, je tudi na svojem zadnjem letnem zasedanju, ki je bilo lani novembra v francoskem mestu Lyon, obravnavalo to vprašanje ter sprejelo posebno izjavo. V tej izjavi, katere slovenski prevod smo šele zdaj prejeli, je rečeno:

Mednarodno združenje za zaščito ogroženih jezikov in kultur AIDLCM ugotavlja, da kljub lepim besedam v prid zaščiti etničnih skupnosti, ki jih vsebuje zakon o narodnih skupnostih z dne 7. julija 1976, sta slovenska in hrvaška narodna skupnost v Avstriji slej ko prej izpostavljeni asimilaciji.

AIDLCM nadalje ugotavlja, da se diskriminacija stopnjuje, ker zakoni in uredbe, ki naj bi služile izvajanju 7. člena avstrijske državne pogodbe, docela onemogočajo doseg ciljev, ki jih avstrijska vlada razglaja glede zaščite narodnih manjšin, kajti

● dvojezični krajevni napisi so na Koroškem predvideni samo v delih osmih občin in sicer v vaseh in naseljih, ki so daleč od prometnih in trgovskih središč, slovenščina kot dodatni uradni jezik v upravi in v sodstvu pa je dopuščena le v 13 občinah od 35 dvojezičnih občin oziroma pri treh okrajnih sodiščih od skupno 9 okrajnih sodišč na dvojezičnem ozemlju;

● v prid gradiščanskih Hrvatov doslej ni bilo nikakršnih ukrepov za izvajanje določil 7. člena avstrijske državne pogodbe, temveč je asimilacijska politika v polnem teku.

Zaradi teh dejstev Mednarodno združenje za zaščito ogroženih jezikov in kultur AIDLCM odločno odklanja asimilacijsko politiko, ki se defacto izvaja v škodo slovenske in hrvaške narodne skupnosti. AIDLCM energično protestira proti položaju, ki krši načela, na katerih sloni vsaka demokratična država. AIDLCM zahteva, da se takoj ukrene vse potrebno, da bi se slovenski in hrvaški narodni skupnosti v Avstriji priznale vse pravice, ki jih jima zagotavlja avstrijska državna pogodba iz leta 1955, katero se je Avstrija obvezala spoštovati.

Vladni ukrepi za poživitev gospodarstva

Dvodnevno klavzurno posvetovanje zvezne vlade v začetku tega tedna je bilo v prvi vrsti posvečeno vprašanju, ki se postavlja v zvezi z vedno bolj očitnim poslabšanjem gospodarske konjunktore. Počasi se je namreč tudi Avstrija znašla v po-

ložaju, ko so v nevarnosti delovna mesta, ko nevarno narašča primanjkljaj v trgovinski bilanci, ko postaja čedalje hujša konkurenca na mednarodnih tržiščih in podobno — torej pojavi, s katerimi se druge države že dalj časa borijo.

Za potrebno poživitev gospodarstva in s tem za ohranitev delovnih mest ter za utrditev mednarodne konkurenčnosti avstrijskih podjetij je zvezna vlada pripravila vrsto ukrepov. Združila jih je v programu, za katerega uresničitev je v prihodnjih desetih letih predvidela proračunska sredstva v skupni višini okrog 577 milijard šilingov. Ta sredstva so predvidena za investicije oz. dodatne gospodarsko-pospeševalne ukrepe, in to v industriji, v tujskem prometu, v obrti, v zunanji trgovini in v energetskem gospodarstvu — povsod med drugim tudi s ciljem, da se zagotovijo dosedanja in ustvarijo nova delovna mesta.

V kolikšni meri bo predloženi program dejansko pomagal rešiti pereča vprašanja, bo seveda pokazala šele bodočnost. Vsekakor pa so predvideni ukrepi že sedaj izpostavljeni tudi precej hudim kritikam predvsem s strani obeh opozicijskih strank, ki vladni stranki očitata, da je omenjeni program v precejšnji meri le „pesek v oči“ in da obsega vse premalo takšnih ukrepov, ki bi bili nujno potrebni za ozdravitev oz. utrditev gospodarstva. Tako na vladni kot na opozicijski strani pa so si edini v enem: da se bo že v bližnji bodočnosti treba spoprijeti z velikimi težavami.

PRISPEVAJTE

v solidarnostni sklad za pomoč žrtvam političnih procesov, ki jih koroške oblasti uprizarjajo proti pripadnikom slovenske narodne skupnosti. Obe osrednji organizaciji sta v ta namen odprli pri Zvezi slovenskih zadrug v Celovcu skupen konto (št. 3300) ter pozivata vse naše rojake in demokratično misleče ljudi, da vsak po svojih močeh podpre skupno akcijo v pomoč tistim našim aktivistom, ki so samo zato, ker so se poslužili sredstev demokratičnega boja za narodnostne pravice, sedaj izpostavljeni uradnemu nasilju in zasledovanju.

Prispevke v sklad za solidarnostno pomoč političnim procesom pa je možno vplačati tudi pri krajevnih odborih Zveze slovenske mladine.

Pričakovanja v novem letu s stališča Slovencev v Avstriji in Italiji

Koroški Slovenci imamo za seboj leto težkega neprekinjenega boja za dosego svojih pravic, je dejal predsednik ZSO dr. Franci Zwitter v izjavi, ki jo je ob vstopu v novo leto podal za ljubljanski radio, kjer je med drugim naglasil: Pri tem smo lahko ponosni, da kljub pritiskom in političnim procesom nismo klonili, marveč smo se odločno uprli poskusom vlade, da bi nas prisilila sprejeti ureditev, ki ni v skladu z duhom in črko državne pogodbe. Posebno smo lahko zadovoljni, da nas je v vsem tem v celoti podpiralo naše ljudstvo, ki ni nasledilo vabam in poskusom vlade, da bi vnesla med ljudi nezaupanje do obeh osrednjih organizacij kot legitimnih predstavnikov koroške slovenske narodne skupnosti. To zaupanje našega ljudstva pa nas seveda obvezuje, da s se še večjemo nadaljujemo boj za sporazumno rešitev, in to ob sodelovanju demokratičnih sil avstrijskega naroda. Zavedamo se namreč, da naš narodnostni boj ni ločen od splošnega boja za demokratizacijo; na Koroškem je še vedno odnos do našega vprašanja hkrati tudi merilo za demokratičnost političnega in družbenega dogajanja v tej deželi. Zato bo Zveza slovenskih organizacij tudi v novem letu vztrajno nadaljevala prizadevanja za dosego take sporazumne rešitve, ki bi ustrezala državnim pogodbam, pa tudi konvenciji o človekovih pravicah ter načelom sklepne listine konference o varnosti in sodelovanju v Evropi.

Ob koncu se je predsednik ZSO zahvalil matičnemu slovenskemu narodu ter vsem jugoslovanskim narodom za pomoč v minulem letu. Hkrati pa je povedal, da nameravajo koroški Slovenci v letošnjem letu mobilizirati vse sile za izgradnjo kulturnega doma v Celovcu, pri čemer si želijo čim učinkovitejšo podporo.

O odnosih med Jugoslavijo in Italijo ter posebej o položaju narodnostnih manjšin v okviru teh odnosov je spregovoril predsednik Slovenske kulturno-prosvetne zveze v Trstu Boris Race. Poudaril je ve-

lik pomen osimskih sporazumov in hkrati izrekel prepričanje, da mora uresničevanje teh sporazumov pripeljati do novega napredka na vseh področjih, gospodarskem, kulturnem in človeškem. Prav tako pa bi se v tem kontekstu moral izboljšati tudi položaj slovenske narodnostne skupnosti v Italiji, za kar je potrebno kaj več kot samo lepe besede, je naglasil predsednik SKGZ. Predsednik italijanske vlade Andreotti je s sprejetjem zahtev, ki mu jih je pred petimi meseci postavila enotna slovenska delegacija, napravil prvi korak v tej smeri. Obljubil je ustanovitev posebne komisije pri predsedstvu vlade, ki naj bi jo sestavljali tudi zastopniki slovenske manjšine. Naloga komisije naj bi bila obravnavati predloženih zakonskih osnutkov za globalno zaščito slovenske narodnostne skupnosti, komisija pa naj bi poleg tega še predlagala vladi stališča, ki naj bi jih o tej stvari sprejela. Predsednik vlade je obljubil, da bo zakon stopil v veljavo oktobra 1978.

Hkrati pa ne moremo zamolčati ne samo pasivnost deželnih političnih krogov, marveč celo njihovo

nasprotovanje, da bi že v sedanjih fazah uresničevali nekatere narodnostne pravice, je opozoril predsednik SKGZ ter konkretno navedel: Deželni nadzorstveni organi niso potrdili sklepa tržaškega pokrajinskega sveta, da njegovi svetovalci slovenske narodnosti lahko govorijo na sejah sveta slovensko. Odklonili so tudi sklep kraške gorske skupnosti, da zagotovi za te seje tolmača. Če k tem prištevamo še dejstvo, da so bili kar trije Slovenci pred tržaškim sodiščem, ker so kot uradne osebe govorili slovensko ali pa so zahtevali, da govorijo slovensko pred sodiščem, potem moramo ugotoviti, da je med Rimom in krajevnimi političnimi dejavniki velika razlika.

Od novega leta 1978 Slovenci v Italiji pričakujejo hitrejšo reševanje svojih problemov, je dejal ob koncu predsednik SKGZ, predvsem pa to, da bodo mesta Trst, Gorica in Videm prenehala biti zavora, tako kot doslej, pač pa bodo postala pobudniki in celo izvajalci pritiska na Rim, saj bodo prav ta mesta imela največje koristi od novega življenja, ki se poraja na meji.

Manjšina ni povsod manjšina

Kakor smo kratko že poročali, je odbor za kulturni razvoj italijanske in madžarske narodnosti pri Kulturni skupnosti Slovenije sprejel načrt dela obeh narodnosti v letu 1978. V okviru tega načrta bo kulturna dejavnost italijanske in madžarske narodnosti tudi v tem letu obsegala vrsto akcij na področju delovanja kulturno-prosvetnih organizacij (priprave gledaliških in glasbenih nastopov, gostovanj in likovnih razstav), založniške dejavnosti (zlasti pri izdajanju izvirnih del ustvarjalcev obeh narodnosti) in drugih oblik delovanja.

Na področju založniške dejavnosti in knjižničarstva bodo v Prekmurju med drugim založili v madžarščini pesmi Otona Župančiča (ob stoletnici pesnikovega rojstva), nadalje pesmi domačega pesnika Jožefa Varge, skupno zbirko pesmi Aleksandra Szunyoga in Ernesta Ružiča, študio Franca Šebjaniča o protestantskem gibanju v Prekmurju ter koledar za leto 1979 in peto številko Lendavskega zvezka. Knjižnici v Lendavi in Murski soboti načrtujeta večji odkup knjig in ureditev knjižnic tudi za manjše kraje, kot so Dobrovnik, Domanjševci, Prosenjakovci in Hodoš. Podobno dejavnost pa bodo razvili tudi za italijansko narodnost, kjer je v pripravi prevod knjige Slovenska Istra v boju za svobodo, v načrtu pa izid najmanj ene knjige za otroke ter dveh števil informativnega časopisa o življenju in dejavnosti italijanske narodnosti.

Pretežni del letošnjega programa bo pripadal kulturnim prireditvam, gostovanjem in srečanjem. Na območju, kjer živijo pripadniki madžarske narodnosti, bo s šestimi predstavami gostovalo gledališče Allami Deryne Szinhaz iz Budimpešte, z dvanaestimi predstavami Nepszinhaz iz Subotice in z enakim številom predstav tudi Gyermekszinhaz iz Subotice. Pripadniki madžarske narodnosti pa bodo, kot je to že večletna tradicija, obiskali tudi katero izmed gledališč na Madžarskem. Podoben program ima tudi italijanska narodnost. V treh obalnih mestih bo gostovalo gledališče Teatro Stabile iz Trsta, časopis „Unita“ spet pripravila tradicionalni festival v Furlaniji-Juljski krajini, na sporedu pa so tudi trojno srečanje Koper-Milje-Dolina, festival „Cantapiccolo“ v Tolentinu, tradicionalni izlet pod geslom „Ali poznaš svojo matično deželo?“ in druge prireditve.

V pregledu programa za leto 1978

je treba omeniti tudi vrsto likovnih razstav in likovnih kolonij s poudarkom na delu domačih umetnikov, literarnih večerov književnikov italijanske in madžarske narodnosti, srečanj folklornih skupin ter mnogovrstnih delovanj amaterskih kulturnih in prosvetnih društev obeh narodnosti.

Vendar pa s tem še nikakor ni izčrpan pregled vsega tistega prizadevanja, ki ima za cilj ohranitev obstoja in zagotovitev enakopravnega vključevanja obeh narodnosti v celotno dogajanje. Tukaj je treba omeniti tudi akcijski program uresničevanja stališč, priporočil in sklepov o uresničevanju posebnih pravic pripadnikov obeh narodnosti, ki posega tudi na upravna in organizacijska področja, v urejanje problemov dvojezičnih vzgojovarstvenih organizacij in šol, skrb za boljše sprejemanje TV in radijskih programov (v tem okviru gre trenutno predvsem tudi za uvedbo rednih televizijskih oddaj in radijskega programa za pripadnike madžarske narodnosti v materinem jeziku), zagotovitev komuniciranja in delovanja delegatov v materinem jeziku v informativno-dokumentacijskih centrih občinskih skupščin v narodnostno mešanih območjih, dvojezično označevanje javnih napisov, imen, naslovov itd.

Ne nazadnje pa obsega ta akcijski program tudi dolgoročni razvoj stikov italijanske in madžarske narodnosti z njunima matičnima narodoma, stikov med obema narodnostima v Sloveniji ter narodnostima s Slovenci.

Ze ta bežni pregled načrtov za letošnje leto dovolj jasno pokaže, da skrb za razvoj madžarske in italijanske narodnosti v Sloveniji gotovo ni majhna. Kajti pri tem je treba upoštevati, da so vse te dejavnosti deležne tudi široke finančne podpore iz javnih sredstev, in sicer na povsem enakopravni podlagi in ne tako, kot se to dogaja pri nas v Avstriji, ko nam vlada nakloni določeno subvencijo, kakor da bi nam nekaj podarila. V Sloveniji pripadniki obeh narodnosti kot enakopravni občani tudi povsem enakopravno soodločajo pri razdeljevanju sredstev, medtem ko pri nas večinski narod odloča in določa, kakšne podpore naj prejme manjšina.

Tudi v tem se kaže bistvena razlika: kje je „manjšina“ enakopravna narodnost in kje je narodnost res le manjšina.

Smisel za človečnost ne sme biti enosmernica

Celovška trojica — župan Guggenberger za ÖVP ter mestna svetnika Kandutsch za SPÖ in Ferrari-Brunnenfeld za FPÖ — se je tik pred praznikom Treh kraljev podala na „pot človečnosti“: popotovala je v italijansko mesto Marzabotto, da bi tam izposlovala pristanek za pomilostitev nekdanjega SS-ovskega Sturmbannführerja Walterja Rederja, katerega je italijansko sodišče obsodilo na dosmrtno ječo zaradi zločinov, ki jih je Rederjeva enota zagrešila med zadnjo vojno v tistih krajih, med drugim tudi nad civilnim prebivalstvom Marzabotta, kjer je bilo pobitih 1836 otrok, žensk in starcev. Na pot so se celovški mestni očetje podali kljub temu, da so že prej imeli v rokah pismo občine Marzabotto, ki jim je sporočila, da o pomilostitvi ne more biti govora, da pa se ob svojem obisku lahko seznanijo s podrobnostmi takratnih dogodkov in zločinov. Zato je razumljivo, da se je odposlansvo vrnilo brez tistega uspeha, ki ga v resnici verjetno tudi nihče ni pričakoval.

Kakor je pot v Marzabotto razumljiva iz vidika človečnosti, pa se spriči okoliščini, ki so spremljale to misijo, prav tista človeška stran, ki je bila toliko poudarjena, pokaže v dokaj dvomljivi luči. Predvsem je treba opozoriti na „prispevek“, ki ga je pri tej akciji dal koroški tisk, tokrat na čelu z ÖVP-jevske Volkszeitung, katere tozadevni „ekspert“ Pust je z izrazoslovjem, ki je povsem identičen s tistim iz zloglasnega nacističnega tiska, pač dovolj jasno pokazal, kako so si določeni krogi zamislili to akcijo — človečnost v smislu enosmernice. Niti besedice obsodbe za takratne zločince in niti trohice sočutja za njihove žrtve ni zaslediti pri teh oblikovalcih javnega mnenja. Človečnost poznajo in zahtevajo samo za eno stran — za SS-ovskega oficirja Rederja, ki je po njihovem povsem „nedolžen“, kajti po njihovi logiki nacistični vojaki, ki so v tuji deželi ropali, požigali in pobijali nedolžne ljudi, niso zagrešili zločinov, pač pa so bili zločinci tamkajšnji domačini, ker so svojo domovino, svoje družine in svoje imetje branili pred tujimi vsiljivci.

Ob takšni miselnosti niti ne preseneča, da je najbližja sorodnica ene izmed pobitih žrtev SS-ovskega divjanja v Marzabottu za Volkszeitung oziroma njenega Pusta še danes le „kommunistisches Flintenweib“. Podobno nastrojenje — čeprav v nekoliko bolj pretehtanih izrazih — je zaslediti tudi v drugih komentarjih, predvsem pa v „pismih bralcev“ (k tej preizkušeni obliki se posamezni listi sploh radi zatekajo): povsod zgrajanje zaradi „nerazumevanja“ prebivalcev v Marzabottu, katerim očitajo, da celih trideset let po takratnih dogodkih še vedno topo vztrajajo pri svojem odklonilnem stališču, da ne kažejo nobene pripravljenosti za odpuščanje.

Ta enostranska usmerjenost določenih krogov na Koroškem sega tako daleč, da brezobzirno padajo celo po lastnih ljudeh, če se kdo upa opozoriti tudi na drugo plat zadeve. Zgovoren primer je dopisnik ORF, ki so ga skoraj proglasili za veleizdajalca samo zato, ker je v svoje poročilo iz Marzabotta vključil tudi izpovedi tamkajšnjih prebivalcev, ko so pripovedovali o krvavih dogodkih med zadnjo vojno. Za omenjene kroge na Koroškem teh dogodkov (beri: zločinov) enostavno ni smelo biti, kajti sicer ne bi mogli govoriti o „nedolžnem“ Rederju.

Zato pa je toliko bolj pomembna pobuda, ki so jo dali občinski močje Marzabotta, ko so med svojim mestom ter Celovcem predlagali izmenjavo mladine, da bi se podrobneje spoznala z resnico o tedanjih dogodkih in bi tako lažje preprečila, da bi se kaj takega še kdaj ponovilo. Zlasti pa je ta pobuda tudi odgovor na predlog celovškega župana, ki je v Marzabottu ponudil, da bi „v zameno“ za Rederja postavili spomenik Marzabotta na Ulrichsbergu (torej poleg sedanje tamkajšnje spomenika, kjer se vsako leto okoli 10. oktobra klanjajo spominu ne le rjavih brambovcov, marveč tudi črnih SS-ovcev in drugih Hitlerjevih vojakov).

Morda pa je prav v tej povezavi najti tudi odgovor na vprašanje, zakaj v Celovcu in na Koroškem toliko sočutja za nacističnim vojnim zločincem, in niti trohice razumevanja za njegove žrtve. Pri tem je značilno, da Reder ni niti Celovečan niti Korošec, marveč je doma v Linzu. Zaradi ilegalne nacistične dejavnosti je leta 1934 izgubil avstrijsko državljanstvo, potem je v Nemčiji končal SS-ovsko šolo, v letih 1936—1939 je bil v enoti SS v koncentracijskem taborišču Dachau; njegovo ime se navaja tudi v zvezi z likvidacijo varšavskega geta; v Italiji pa je poveljeval SS-ovski diviziji, ki je med unikom od reke Arno proti Bologni puščala za seboj trupa in razdejane — iz tedanje dobe izvira tudi njegov vzdevek „hijena iz Marzabotta“.

V zvezi s takšnim „življenjepisom“ je brez dvoma upravičeno vprašanje, ki ga je v svojem komentarju zastavil dunajski dopisnik Tanjuga: S čim si je zaslužil Reder tolikšno naklonenost sedanjih celovških mestnih očetov, da v zvezi z njim in z vsem, kar pooseblja, puščajo ob strani svoje vsakdanje medstrankarske zadevice in najdejo skupne osnove za skupen nastop?

Človečnost, ki je tako zelo enostranska, vsekakor zgubi svoj smisel.

Vzpostavitev koprške škofije

Kot posledico osimskega sporazuma, s katerim je bilo med drugim urejeno tudi vprašanje meje med Italijo in Jugoslavijo, je Vatikan 24. oktobra lani sklenil ločiti tržaško in koprsko škofijo, ki sta bili združeni do leta 1828, hkrati pa priključiti k obnovljeni koprski škofiji tiste dele goriške, tržaške in reške škofije, ki so v mejah republike Slovenije.

Ta sklep je bil izveden s slovesnostjo, ki je bila zadnje nedeljo v koprski stolnici, kjer je pronuncij Michele Cecchini izročil papeževu bulo o obnovitvi koprške škofije in skupaj z ljubljanskim nadškofom dr. Jožetom Pogačnikom umestil za koprškega škofa dr. Janeza Jenka. S tem je bila po 147 letih ponovno vzpostavljena koprška škofija (ki je najstarejša v Sloveniji, saj je bila ustanovljena že leta 1177, in je tako svojevrsten pomnik nacionalne prvobitnosti tega ozemlja) ter

uskladena cerkvena meja z državno.

Na to dejstvo je bilo opozorjeno tudi na sprejemu, ki ga je po umestitvi priredil škof dr. Jenko in katerega so se udeležili številni goslije, poleg duhovščine tudi član predsedstva republiške konference SZDL Slovenije Tone Fajfar ter predsednik komisije za odnose z verskimi skupnostmi Stane Kolman. Predsednik Kolman je pri tem opozoril, da letos mineva 35 let, kar je bila sprejeta zgodovinska odločitev drugega zasedanja AVNOJ o priključitvi Slovenskega Primorja in Istre k Jugoslaviji; poudaril pa je tudi, da vzpostavitev koprške škofije lahko s ponosom slavi velika večina katoliške duhovščine Slovenskega primorja in slovenske Istre, ki je v izredno hudem obdobju fašističnega nasilja in raznarodovanja ter v obdobju narodnoosvobodilnega boja dokazala neomajno privrženost slovenskemu narodu.

Odgovori in vprašanja

Z izjavami, ki jih je o manjšinskem vprašanju podal pred iztekem leta 1977, je zunanji minister Pahr izrazil upravičeno ogorčenje ne le med koroškimi Slovenci (o tem smo poročali že v zadnji številki — op. ured.) marveč tudi med gradiščanskimi Hrvati.

Ene izmed njihovih organizacij — Komite za pravice gradiščanskih Hrvatov — je njegove trditve, češ da na Gradiščanskem ni nobenega manjšinskega problema in da je Avstrija svoje obveznosti iz člena 7 v celoti izpolnila, ostro zavrnila s pismom, v katerem mu je po vrsti našlela določila člena 7 in jih primerjala z dejanskimi razmerami na Gradiščanskem. Pri tem je komite prišel do ugotovitve, da so ministrove trditve o rešenem manjšinskem vprašanju in o izpolnjenih obveznostih iz državne pogodbe povsem neosnovane in neresnične.

Podoben „obračun“ je komite predložil tudi zveznemu kanclerju Kreiskyemu ter ga opozoril, da niti ena sama točka člena 7 doslej ni bila izpolnjena. Pri tem komite resno podvomil, da bi bila rešitev člena 7 z dosedanjim prakso zavlačevanja sploh možna. Posebej pa komite obsoja takšno „reševanje“, pri katerem ima merodajno besedo skupina znanih asimilantov in se sprašuje, ali ob takšni praksi za zakon o pospeševanju narodnih skupin ne bi bilo bolj prikladno ime „zakon o pospeševanju asimilacije narodnih skupin“. Kanclerja in druge avstrijske politike, ki hočejo reševati svetovne probleme, pa komite vprašuje, zakaj nimajo toliko korajžje, da bi ne oziraje se na strankarsko politiko napravili red v lastni državi.

Obletnica koroškega partizanstva

Letos se bomo spominjali cele vrste dogodkov pred 35 leti, kajli leto 1943 je pomenilo pravi preporod partizanstva na Koroškem. Sicer je bila bakla upora proti nacifašizmu tudi na Koroškem prižgana že prej, namreč takoj po zločinski izselitvi sto koroških slovenskih družin. Že avgusta 1942 sta Johan Zupanc in Stane Mrhar začela organizirati prve odbore osvobodilne fronte, prav tako v avgustu 1942 pa je bil na pohodu po Koroški znani Kranjčev bataljon, ki se je 25. avgusta pri Robežu spopadel z Nemci. Na prvo bitko slovenskih partizanov na Koroškem spominja na Robežu spomenik, ki je bil le dva tedna po odkritju zločinsko razstreljen, vendar ga je

Zveza koroških partizanov potem spet obnovila.

Pravi preporod koroškega partizanstva pa je bil — kakor že rečeno — leta 1943. Konec marca 1943 je komandant slovenske partizanske vojske Franc Rozman-Stane sestavil 1. koroški bataljon, ki je v začetku aprila že izvedel svojo prvo večjo akcijo: med 3. in 4. aprilom je napadel Mežico. Dne 27. aprila so partizani napadli Bistrico v Rožu, dva dni pozneje — 29. aprila 1943 — pa so na Dunaju obglavili 13 Slovencev iz Sel in okolice, ki jih je zloglasni Freisler obsodil na smrt. 12. in 13. maja je bila prva konferenca koroških aktivistov pod Belo pečjo, poleti pa je koroški bataljon izvedel vrsto uspešnih akcij. Avgusta 1943 sta bili formirani mežiško in podjunsko okrožje, 13. oktobra je bil osnovan pokrajinski komitei KPS za Koroško in ustanovljen zapadno-koroški odred. Isti mesec je bila v Kotljah konferenca aktivistov Mežiške in Mislinjske doline, na kateri so pripravili ustanovitev okrožnega odbora OF za Mežiško dolino, zadnjega oktobra pa je bil znameniti partizanski miting v Kotljah.

Teh pomembnih dogodkov v razvoju partizanskega boja na Koroškem pred 35 leti se bomo spominjali na obeh straneh meje. Pripravam na spominske prireditve je veljala tudi skupna seja Zveze koroških partizanov v Celovcu in Odboru koroških partizanov v Ljubljani. Ob tej priložnosti pa so predstavili tudi posebno spominsko značko, na kateri je upodobljen prvotni partizanski spomenik v Št. Rupertu pri Velikovcu (razstreljen leta 1953), torej prav za desetlet-

nico omenjenih dogodkov v zgodovini koroškega partizanstva), medtem ko kratki „OF (Osvobodilna fronta) in „OFF“ (Österreichische Freiheitsfront) pričata o tem, da je misel oboroženega protifašističnega boja na Koroškem združevala čba naroda v deželi.

V letu, ko se spominjamo pomembnih dogodkov v zgodovini protifašističnega partizanskega boja na Koroškem, pa bodo bivši koroški partizani prejeli tudi poseben spominski znak in listino. Po zamisli naj bi imel ta znak približno enak simbol kot prej omenjena značka, vendar dokončna oblika znaka (ki ga bo brezplačno izdelal znani slovenski akademski slikar Božidar Jakac) in njegovo ime še nista znana. To priznanje bodo prejeli vsi bivši borci, ki so se borili v vrstah koroških partizanskih enot, kakor tudi aktivisti koroških okrožij. Koroški partizani, ki živijo v Jugoslaviji, bodo priznanja prejeli na proslavi ob 35-letnici napada na Mežico (4. aprila), upravičenci v Avstriji pa na eni od proslav, ki jih bo pripravila Zveza koroških partizanov. O teh prireditvah bomo v našem listu še pravočasno poročali.

Svoj „prispevek“ k 35. obletnici širokega razmaha koroškega partizanstva pa je dala tudi „druga stran“. Zadnja številka glasila koroškega Heimatdienst „Ruf der Heimat“ se namreč strašno huduje, da je avstrijski zvezni predsednik „častno odlikovanje za zasluge za osvoboditev Avstrije“ podelil med drugim tudi vrsti bivših koroških partizanov (po mnenju teh krogov bi takšno odlikovanje verjetno bolj zaslužili ljudje, kot npr.

Slovenske proslave v letu 1978

Ta mesec bo v okviru letošnjega „Župančičevega leta“ ena izmed osrednjih proslav, posvečenih glavnemu kulturnemu dogodku v tem letu, to je stoletnici rojstva pesnika Otona Župančiča; drugo tako proslavo pa predvidevajo za mesec junij v Župančičevi rojstni vasi Vinici.

V tem letu pa bo tudi še nekaj drugih pomembnih obletnic. Tako bo minilo 35 let od zgodovinskega kočevskega zbora, ki pomeni začetek slovenske državnosti. Prav tako bo minilo 35 let od ustanovitve petih divizij in dveh korpusov slovenske partizanske vojske. Pred 35 leti so bili na zasedanju AVNOJ v Ljubljani sprejeti sklepi o priključitvi Primorske in Istre k Jugoslaviji.

Tako v narodnem in državnem kakor tudi v mednarodnem pomenu pa bo letos tudi proslava 200. obletnice prvega vzpona na Triglav.

Enciklopedija Slovenije

bo izšla v sedmih zvezkih

V Sloveniji so v teku priprave na izdajo Enciklopedije Slovenije, ki bo pomenila enega največjih slovenskih kulturnih projektov. Zato so se v pripravo vključili tudi vsi najpomembnejši dejavniki — od SZDL Slovenije in izvršnega sveta SRS preko Slovenske akademije znanosti in umetnosti, univerz v Ljubljani in Mariboru, Kulturne skupnosti Slovenije in raziskovalne skupnosti pa do ljubljanske banke ter predvsem Mladinske knjige, ki je pobudo za tako akcijo dala že pred desetimi leti in je zato tudi zdaj nosilec tega projekta.

Enciklopedija Slovenije naj bi izšla v sedmih zvezkih, v njej pa bi bil povzetek celotnega zgodovinskega in aktualnega znanja o slovenskem kulturnem bogastvu, to se pravi, da bodo predstavljeni kulturni dosežki v preteklosti in sedanjosti, pri čemer je pod pojmom kulturni dosežki mišljen najširši pomen kulture, ki sega od gospodarstva do politike. Po načrtu, ki je prvotno nastal pri založbi Mladinska knjiga in je potem dobil večjo družbeno širino, naj bi prvi zvezek izšel leta 1981, sedmi in hkrati zadnji pa leta 1985. Po cenah iz leta 1977 bi stroški za vseh sedem zvezkov znašali nekaj nad 40 milijonov dinarjev, kar je že dovolj prepričljiv dokaz o veliki razsežnosti tega načrta. Sicer pa bo Enciklopedija Slovenije predvidoma izšla v nakladi 30.000 izvodov, tako da bo dostopna širokemu krogu zainteresiranih.

Jaka Avšič

V Ljubljani je prejšnji teden po daljši bolezni v starosti 82 let umrl general-polkovnik v pokoju Jaka Avšič, osebnost, ki je tako na vojaškem kot na političnem področju igrala pomembno vlogo v novejši zgodovini slovenskega naroda.

Kot oficir se je takoj po okupaciji Jugoslavije pridružil narodnoosvobodilnemu gibanju. Postal je član glavnega štaba narodnoosvobodilne vojske Slovenije, zaradi česar ga je emigrantska vlada v Londonu degradirala. Kmalu zatem je postal namestnik komandanta slovenske partizanske vojske in je v tem svojstvu vodil znameniti pohod dveh brigad v Beneško Slovenijo. Izvoljen je bil v SNOS (Slovenski narodnoosvobodilni svet) in AVNOJ; leta 1943 je vodil slovensko delegacijo na zgodovinsko drugo zasedanje AVNOJ v Ljubljani, kjer je bil izbran za člana tega najvišjega organa narodne osvoboditve Jugoslavije. Proti koncu leta 1944 pa je bil imenovan za komandanta zaledne vojske v ministru za obrambo v Beogradu.

Pa tudi po osvoboditvi je zavzemal Jaka Avšič odgovorna mesta. Najprej je bil vodja jugoslovanske vojaške misije v Berlinu, leta 1947 pa je bil imenovan za opolnomočenega ministra FLRJ na Dunaju, kjer se je prav v času, ko se je začel boj za člen 7, podrobno spoznal tudi z manjšinskimi vprašanji in smo vse od takrat imeli v njem koroški Slovenci velikega prijatelja in zagovornika naših teženj. Leta 1949 je postal minister za gozdarstvo LR Slovenije, aprila 1951 pa župan Ljubljane, dolgo let pa je bil tudi republiški in zvezni poslanec.

Ob smrti Jake Avšiča je tudi Zveza slovenskih organizacij na Koroškem izrazila sožalje pokojnikov družini ter SZDL Slovenije.

Občanov vodnik

Skupnost slovenskih občin je izdala priročnik z naslovom „Občanov vodnik“, ki bo služil občanom SR Slovenije pri uveljavljanju njihovih pravic pred različnimi „oblastmi“, kot so posamezni upravni organi in samoupravni organizmi. Priročnik, ki je nastal kot plod skrbnega, sistematičnega dela številnih sodelavcev-poznavalcev, ima predvsem namen, da

premosti jarek med človekom-občanom na eni ter upravnimi in drugimi organi na drugi strani.

Priročnik je razdeljen na tri dele, od katerih prvi je posvečen občinski upravi. Tja spadajo vprašanja gospodarstva, premoženjskopravne, gradbene in urbanistične, komunalne in cestne ter stanovanjske zadeve, geodetska uprava, notranje zadeve, ljudska obramba, vprašanja borcev NOV in vojaških invalidov, davčne zadeve ter inšpekcijske službe. V drugem delu je govora o samoupravnih interesnih skupnostih, kamor spadajo družbene dejavnosti, zdravstvo, otroško varstvo, socialno skrbstvo, zaposlovanje, pokojninsko in invalidsko zavarovanje ter stanovanjska vprašanja. V tretjem delu je obdelano varstvo pravic, kamor spadajo področja: samoupravna sodišča, redna sodišča, družbeni pravobranilec samoupravljanja, odvetništvo in druge oblike pravne pomoči; govora je o vlogah in pritožbah ter o uresničevanju in zagotavljanju ustavnosti in zakonitosti. 480 strani obsegaajo priročnik zaključuje izčrpno imensko kazalo, ki bo koristniku bistveno olajšalo najti pravi odgovor na svoje vprašanje.

„Občanov vodnik“ bo koristna pomoč tudi marsikateremu našemu človeku, ki bo imel opravka pri katerem uradu v Sloveniji (pomislimo na primer na dvolastnike). Kdor se zanj zanima, ga lahko dobi pri Skupnosti slovenskih občin v Ljubljani, Cankarjeva 5, ali pa ga naroči v knjigarni „Naša knjiga“ v Celovcu, Paulitschgasse 5—7.

DR. ANTON SVETINA

Prispevki k zgodovini Beljaka in okolice

Ob koncu tega obračuna lamentira vikar takole: Sedaj je vprašanje, ali naj ta denar zadržim, obračunam, od tega jem, pijem, se oblačim porabim za potovanja ali druge potrebe, ali naj grob zastoj varujem ali pa se naj poleg drugih mojih malih dohodkov, ki jih imam od cerkve na drugih mestih, skrijem v to razvalino.

Podatki gornjega obračuna so glede dohodkov zanimivi za gospodarsko zgodovino te dobe, ker nam kažejo cene raznih žit in drugih življenjskih potrebščin, ki so jih morali oddajati podložni kmetje svojim fevdalnim gospostvom; ko primerjamo oddajo raznih vrst žita, smemo sklepati, da so kmetje sejali največ rži in to v razmerju do pšenice in ječmena 10:1. Pri izdatkih pa je morda najvažnejša ugotovitev, da se je v cerkvi pri gradu Aichelberg, ki je bil tudi v lasti družine Khevenhüller, vršila služba božja v slovenskem jeziku, zaradi česar smemo sklepati, da je kraj Domachale (Damschach), kjer se je nahajal ta grad, bil še strnjeno naseljen s Slovenci.

Ob koncu leta 1611 in v začetku leta 1612 so vladale pri župniji sv. Miklavža neljubje razmere, ker je bila župnija nekaj časa vakantna. Zaradi tega je izdal sam solnograški nadškof svojemu namestniku za Koroško nalogo, naj poskrbi za to, da bo šmiklavška župnija zasedena. 5. marca 1612 pa piše ljubljani-

ski stolni prošt Andrej Kralj proštu in komisarju v Beljaku Antonu Strohmayr pl. Eberau v zadevi zasedbe vikarskega mesta pri župniji sv. Miklavža, ker se tam ne vrši služba božja in ker se oskrbnik gospostva Landskron še vedno vmešava v prezentacijske pravice za to župnijo. Izgleda, da je beljaški prošt Anton Strohmayr proti koncu leta 1612 sam prevzel poleg svojega službenega mesta v Beljaku še upravljanje vikariata pri župni cerkvi sv. Miklavža v predmestju Beljaka, ker je oskrbnik gospostva Landskron dne 28. novembra 1612 potrdil prejem dveh goldinarjev, ki jih je plačal Anton Strohmayr pl. Eberau za odvetščino, ki jo je bil dolžan ljubljanski stolni kapitelj letno plačevati temu gospostvu. Strohmayr je potem opravljal funkcijo vikarja pri cerkvi sv. Miklavža do leta 1624.

Kmalu po prevzemu te funkcije poroča Strohmayr stolnemu kapitelju o težavah pri izvrševanju duhovniških funkcij v vsem beljaškem cerkvenem okrožju, ker je še vedno razširjen protestantizem:

1. Gospostvo Landskron se še vedno vmešava v cerkvene račune in v patronatske pravice nad župnijami.

2. Grof Khevenhüller odganja duhovnike na ta način, da jim ljudstvo ne sme dajati hrane, dokler se njemu ne pokorijo; zaradi

tega je ostalo več župnij brez duhovnika. 3. Cerkevni obračuni se vršijo po gradovih in v gostilnah, kar je proti predpisom deželnege reda za Koroško.

Leta 1613 je vikar Strohmayr popisal vse protestante svojega okoliša in poročal o tem dne 4. septembra 1613 v Ljubljano:

V župniji sv. Miklavža je še 11 protestantskih družin plus otroci. Pri podružnici St. Lenart je cerkveni ključar Peter Faschung protestant. V Skočidolu je 10 protestantskih družin plus otroci, med njimi oskrbnik gospostva Vernberk Elija Aichelberger. V župniji Lipa nad Vrbo so vse ovčice pokorne (sind lauter gehorsame Schaffel). V Dvoru je še 10 protestantskih družin plus otroci. V župniji St. Rupert je bilo med 108 kmetij naštetih 56 katoliških in 31 protestantskih. V Vrbi ob jezru je oskrbnik grada Vrba protestant. Njegovo luteransko ženo so pred kratkim siloma pokopali na pokopališču v Vrbi kakor tudi že poprej nekega uslužbenca grofa Khevenhüllera. Nadalje živi na Vrbi gostilničar Jurij Pichler, ki je bil že izgnan in ki se s svojo družino vred hrani ob petkih z mesom. Nadalje se nahaja v Vrbi Jurij Tischler, protestantski pridigar in učitelj, s svojo družino.

Dne 12. junija 1618 pa poroča vikar Strohmayr v Ljubljano, da je luteranski oskrbnik grada in gospostva Landskron Schneeweiss zapustil deželo potem, ko je oropal vse cerkve.

Dne 15. julija 1613 odda vikar in komisar Strohmayr tkalcu in meščanu Tomažu Černuču po kupoprodajnem pravu v zakup hišo in vrt, ki jih je imela zaradi danega posojila biv-

šemu vikarju Moltwurmbo v najemu družina Prekenauerjev.

28. decembra 1613 je naslovil grof Franc Krištof Khevenhüller osebno pismo na vikarja in komisarja Strohmayerja v zadevi spora, ki je tekel med gospostvom Landskron in ljubljanskim stolnim kapiteljem v zadevi izvrševanja pravice odvetništva nad župnijami beljaškega cerkvenega okrožja. Ti stari spori torej v letu 1613 še niso bili končani.

22. februarja 1624 je prosil beljaški prošt Anton Strohmayr pl. Eberau stolni kapitelj v Ljubljani, naj se ga zaradi bolezni razreši službe vikarja pri sv. Miklavžu; na svoje mesto predlaga Andreja Napokaja, višjega duhovnika in mestnega župnika v Beljaku, ker obvlada pet jezikov (kar sam ne zna), zaradi česar bi lahko istočasno opravljal tudi župnijo sv. Miklavža. 21. marca 1624 pa vložijo prošnjo za mesto vikarja pri sv. Miklavžu na ljubljanski stolni kapitelj tudi tamkajšnji kaplan Wolfgang Loser (Loserer, Ložar?), ki utemeljuje svojo prošnjo s tem, da že 11 let nadomestuje vikarja Antona Strohmayerja. Ljubljanski stolni kapitelj je nato imenoval Loserja za novega vikarja pri cerkvi sv. Miklavža.

Vikar Loser, ki je imel stalne spore z lastnikom grada Landskron grofom Khevenhüllerjem pri imenovanju in namestitvi novih vikarjev župnije St. Rupert, je opravljal župnijo sv. Miklavža le dobrih pet let. 10. novembra 1629 postavi namreč ljubljanski stolni kapitelj za vikarja „parochiae S. Nicolai extra muros Villacenses“ duhovnika Leonharda Muleja.

(Dalje v prihodnji številki)

Letošnji Slovenski ples - uvodna prireditev v praznovanje 70-letnice SPZ

Tradicionalni Slovenski ples, ki upravičeno spada med najlepše družabne prireditve koroške metropole in ki ga vsako leto prireja Slovenska prosvetna zveza, je kot po navadi spet lepo uspel. To ne samo zaradi tega, ker je vsako leto tako množično obiskan, marveč tudi zaradi sodelovanja kvalitetnih ansamblov, ki vedno znova vzbujajo občudovanje ne samo s strani plesalcev marveč tudi poslušalcev ter še posebej zaradi prijetnega vzdušja, saj se je slovenski ples razvil v pristrčno manifestacijo Slovencev iz vsega slovenskega prostora in naših prijateljev naroda sosedov.

Taka manifestacija je bil tudi letošnji 27. Slovenski ples v petek 6. januarja, na katerem so se zbrali ljudje iz vseh treh koroških dolin — Roža, Podjuna in Zile, iz Celovca in pa iz raznih drugih krajev onstran Karavank, z željo da v prijetni domačnosti preživijo nekaj prijetnih ur domače zabave.

Med številnimi udeleženci, katere je uvodoma pozdravil predsednik SPZ Valentin Polanšek, so bili ugledni gostje — jugoslovanski ambasador na Dunaju, Novak Pribežević, generalni konzul SFRJ v Celovcu, Milan Šamec s spremstvom, vodja jugoslovanskega kulturno-informativnega centra na Dunaju, Eric Frankl; predsednik za mednarodne zveze in manjšinska vprašanja pri RK SZDL Jože Hartman, tajnik ZKOS Marjan Belina, Predsednik gospodarske zbornice Slovenije, Andrej Verbič; novi ravnatelj Zvezne gimnazije za Slovence dr. Reginald Vospersnik ter številni predstavniki slovenskih organizacij na Koroškem.

Kot po navadi tako so bili tudi tokrat na plesu navzoči vsi trije pobudniki in organizatorji 1. Slovenskega plesa — dr. Mirt Zwitler,

Milan Breznik in Franci Brežjak in ne nazadnje zvesti obiskovalec tradicionalnih slovenskih plesov, bivši deželni glavar Hans Sima s soprogom. In ker letos Slovenska prosvetna zveza obhaja 70-letnico svojega obstoja, je bila tudi dvorana temu primeru okrašena s črkami oziroma številko — 70 let SPZ, kar je dalo tej družabni prireditvi še bolj slovesen okvir.

Prirediteljica Slovenska prosvetna zveza je tudi letos poskrbela dve odlični in daleč naokoli znani godbi, ki sta v veliki in mali dvorani igrali za ples. Tako je v veliki dvorani do polnoči igral Mali plesni orkester RTV Ljubljana pod vodstvom Francija Puharja, pela pa je znana in priljubljena pevka Marjana Deržaj, ki je že mnogo krat pela na slovenskih plesih in z njenim temperamentnim pejem zadivila številne ljubitelje moderne plesne glasbe. Pa tudi ljubitelji narodnih melodij so prišli na svoj račun, ko jih je najprej v mali, pozneje pa v veliki dvorani narodno zabavni ansambel „Štirje kovači“ iz Slovenjega Gradca prijetno zabaval do jutranjih ur.

Ubrane melodije obeh godb ozi-

roma ansamblov so hitro razgibali staro in mlado, tako da se je vse vrtelo — starejši po starih „navajenih“ vižah mladina pa razumljivo po novih modernih, tako da so prišli vsi na svoj račun. Bilo je pa tudi mnogo takšnih obiskovalcev Slovenskega plesa, ki so prišli da uživajo ob lepih melodijah. Ti pa so bili več ali manj nezadovoljni, ker so bili zvoki godb očitno preglasni. Čeprav je bila izražena želja, da bi se moč glasu zvočnikov nekoliko ublažila, tega iz nerazumljivih vzrokov nihče ni upošteval. Kljub temu ni manjkalo prijetnih srečanj in pogovorov med starimi prijatelji in znanci, kar je seveda tudi namen te največje družabne slovenske prireditve na Koroškem, saj je to ena redkih družabnih prireditev, na kateri se sreča večja množica ljudi.

Letošnji 27. Slovenski ples, katerega se je udeležilo nad tisoč ljudi, je bil torej lep uvod v praznovanje 70-letnice obstoja Slovenske prosvetne zveze, ki bo v letošnjem jubilejnem letu priredila celo vrsto prireditev v Celovcu in drugih krajih južne Koroške.

Lutkovna skupina „Pavliha“ SPD „Bisernica“ v Celovcu gostuje v soboto 14. januarja 1978 ob 15. uri v Št. Ilju (v dvorani pod cerkvijo) z igro PAVLIHA IN ZAKLAD
Vsi, zlasti pa otroci prisrčno vabljeni!

Globasnica - arheološke izkopanine

Občina Globasnica se že deset let zavzema za arheološke izkopanine na gori Svete Heme nad Globasnico. Dolgotrajna pogajanja med občino in lastnikom zemljišča ter neposredno z domačim župnikom so se končno končala v pozitivnem smislu.

Na zadnji seji občinskih odbornikov v minulem letu (16. 12. 1977) v Globasnici pod predsedstvom župana Alberta Sadjaka je bila glavna točka dnevnega reda posvečena realizaciji izkopavanja keltsko-rimske naselbine „Juena“ na pobočju Svete Heme. Občina kot iniciator na eni strani in posestnik zemljišča Kogoj Valentin p. d. Gradišnik na drugi so se že pred občinsko sejo zedinili, tako da je tudi koroški deželni muzej kot vodilna instanca izkopavanja pristala in potrdila najemniško pogodbo med občino in lastnikom zemljišča.

Positivno rešitev v zadnjih letih je v glavnem zaviralo dejstvo, da župnik Posch ni hotel izročiti cerkvenega ključa gospodu Kogoj, katerega družina je že desetletja skrbela za zvonjenje v cerkvi pri Sv. Hemi. Izročitev ključa pa je lastnik zemljišča Gradišnik postavil vsa leta za pogoj. To „ključno vprašanje“ so občinski zastopniki naslednji dan po seji v konstruktivnem razgovoru z župnikom Poschom ugodno rešili.

Ključ romarske cerkve, ki je kot rečeno pogojeval uresničitev pogodbe, je v občinskih prostorih bil v slavnostnem okviru predal g. Gradišniku član cerkvenega odbora Jurij Jenschatz. Tako je g. Kogoj, p. d. Gra-

dišnik spet prevzel zvonjenje v romarski cerkvi Sv. Heme.

Po uspešno zaključenih pogajanjih bo izkopavanje zgodovinske naselbine „Juena“ (od tod tudi ime v nemščini Jaun-tal, ter v slovenščini Podjuna se pravi „pod Jueno“) končno le aktualno. Uresničitev tega načrta je tako za občino Globasnica, kakor tudi za vso Podjuno in preko tega za vso Koroško važnega pomena, kajti s tem bodo del koroške zgodovine osvetlili iz vsebolj jasnih aspektov, ki so nam do danes več ali manj samo prikriti znani iz domnevanj in nepopolnih zgodovinskih podatkov.

Tako se je po desetletnem pogajanju to vprašanje kulturno zgodovinskega vprašanja za globaško občino uspešno zaključilo, kar je velikega pomena, saj se bo še letošnje leto začelo z izkopavanji keltsko-rimske naselbine. Omenili bi morda še, da se je v zadnjih letih pojavila privatna interesna skupnost, ki je hotela začeti z izkopavanji, kar pa je vodstvo koroškega deželnega muzeja preprečilo.

V Galiciji sklenili proračun 1978

V enourni seji tik pred koncem starega leta je občinski svet soglasno sprejel proračun za leto 1978, in sicer v višini 5.289.000 šilingov na strani izdatkov in dohodkov. Uspešno je torej obe strani uskladiti, preprečiti primanjkljaj. V okviru proračunske debate je mandatar Volilne skupnosti Jože Urank dal predlog, naj se od tistih štiri tisoč šilingov, ki so namenjeni nabavi novih knjig za občinsko knjižnico, uporabi tisoč šilingov za nakup slovenskih knjig. Ta predlog so frakcije soglasno sprejele. V pogledu nazaj so občinski odborniki izrazili zadovoljstvo, da je bila v preteklem letu dokončana mrtvašnica, ki jo je občina dala zgraditi za dobre tri milijone šilingov in ki predstavlja arhitektonsko zelo posrečeno rešitev. V zvezi s proračunom je morda še zanimivo

Čudne metode

V zvezi s pogrebom Hanzija Perča na šmihelskem pokopališču smo prejeli sledeči dopis, ki ga v celoti objavljamo:

Slovenci smo vajeni marsičesa, tako raznih šikan, zasledovanj, zastrahovanj in podobno. Posebno obsodbo pa zaslužijo takšne metode, da varnostne oblasti vohilajo za nami celo na pokopališču kot je bil to primer na pogrebu Hanzija Perča. Če bi bilo to na kakšni politični demonstraciji, bi tak spodrsilaj še nekako razumeli, da pa še na pokopališčih — kjer pieteta do mrtvih zahteva posebno merila — naši ljudje ne najdejo miru pred njimi, je pa višek nesramnosti. Odkrito se sprašujemo, ali se današnji oblastniki poslužujejo spet istih metod, kot smo jih bili vajeni za časa Hitlerja, da se je tudi po cerkvah in na pokopališčih vohalo za nami. Odločno protestiramo proti takšnemu brskiranju in strahovanju naših ljudi.

Udeleženec pogreba

Izšel je Mladi rod

Pred dnevi je izšla številka 5—6 (januar—februar) Mladega roda. Tudi tokrat krasi ovitek lepa barvna slika, ki so jo naredili naši šolarji — umetniki. Ze pestra naslovna stran, ki ponazoruje sneženega moža, pove, da je ta številka posvečena zimi — najlepšemu letnemu času mladine. O tem živo pričajo številni prispevki tako domačih — F. Lipuš, T. Ogris, Marta Velik; kakor tudi slovenskih avtorjev iz matične dežele — Manko Golar, Tone Seliškar, Anton Polenec, Maks Simončič.

Ker Oton Župančič letos obhaja 100-letnico svojega rojstva, je F. Lipuš v posebnem prispevku opisal življenje in delo tega velikega slovenskega pesnika. Med nadaljnjimi sodelavci, ki so tokrat popestrili vsebino Mladega roda so še Marta Polanšek, Milena Pipp, Valentin Vavti, Nežka Kert, Herman Germ ter besedni ustvarjalci iz matične dežele — France Bevk s prispevkom „Ob jezerih“ iz knjige „Rož, Podjuna Zila“ in drugi.

S posebnim zadovoljstvom lahko ugotovimo, da je rubrika „Bralci pišejo in rišejo“ — tu gre predvsem za šolarje in dijake — tokrat še posebno pestra in bogata, kar nam daje upravičeno upanje, da je seme padlo na rodovitna tla in da bo iz vrst teh piscev izšel še marsikateri literat in resen sodelavec Mladega roda.

Kot posebnost tokratne številke je razpis likovnega natečaja za otroške slike, ki naj bi krasile naslovno stran nadaljnjih naslovnih strani Mladega roda. Vsi prispevki bodo nagrajeni, najboljši pa bodo, kakor že omenjeno, popestrili naslovne ovitke Mladega roda v letu 1978-79.

Poslanstvo Mladega roda je zelo vsestransko. Sodelavci uredništva imajo torej zelo odgovorno in pa tudi hvaležno vzgojno nalogo — pospeševati šolsko znanje in gojiti ljubezen do svojega materinskega jezika.

Ločilo

V ponedeljek 27. decembra se je kakor blisk razširila novica, da je nenadoma umrl kmet Franc Truppe, pd. Matej na Ločilu, star 67 let. Vedeli smo sicer, da je že več mesecev bolehal, vendar nihče ni računal z rano smrtjo, saj smo šele pred dobrim letom v starosti 99 let spremili njegovega očeta Gašperja k večnemu počitku.

Rajni Franc Truppe je bil delaven kmet, z dušo in telesom v pravem pomenu besede. Bil je pošten, tih in skromen ter ni nikoli silil v ospredje. Bil je dober mož in zlasti skrben oče. Ugled in priljubljenost, ki ju je užival je najbolj izpričal veličastni pogreb na silvestrovo. Pred novo mrtvašnico v Št. Lenartu pri Sedmih studencih se je zbralo izredno veliko število pogrebcev. Cerkvene obrede je lepo opravil domači župnik Avguštin Čebul, ki se je v izklesanih in ganljivih besedah poslovil od priljubljenega farana. V prostorni farni cerkvi je mogočno odmevalo ljudsko petje v domačem jeziku, kateremu je rajni ostal zvest do smrti. Pokojni je bil tudi med tistimi trpin, ki so v času nacizma bili izgnani z naše drage rodne grude.

Vsem pokojnikom svojcem izrekamo iskreno sožalje.

Dr. Reginald Vospersnik novi ravnatelj slovenske gimnazije v Celovcu

Kakor smo že poročali se je koncem leta poslovil oziroma šel v pokoj ravnatelj Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu dr. Pavle Zablantnik. S 1. januarjem pa je bil imenovan za novega ravnatelja dr. Reginald Vospersnik. Novi ravnatelj je bil rojen leta 1937 v Podravljah. Kot na stotine drugih koroških Slovencev je tudi on delil njihovo usodo, ko je bil v času nacizma pregnan z domače grude. Leta 1955 je maturiral na Plešivcu (Tanzenberg), leta 1961 pa je na Dunaju zaključil študij s profesorskim izpitom in doktoratom. Na Zvezni gimnaziji za Slovence v Celovcu poučuje nemščino in slovenščino od leta 1961 naprej.

Novemu ravnatelju k napredovanju iskreno čestitamo z željo, da bi slovenska gimnazija tudi v bodoče uspešno opravljala svoje poslanstvo v dobrobit in kulturni razvoj naše narodne skupnosti na Koroškem.

Ugasnilo je mlado življenje

Prejšnji teden nas je vse pretresla žalostna vest, da je v prometni nesreči zgubil življenje komaj 21-letni Hanzij Perč iz Rinkol pri Pliberku. Kako je prišlo do te tragične nesreče ni znano. Kar se je do sedaj poročalo v časopisih in kar se je govorilo, so samo neprozorne domneve. Dejstvo je samo to, da so nesrečnega

Hanzija Perča v noči od torka na sredo prejšnjega tedna našli še živega v popolnoma razbitem avtomobilu in da je poškodbam podlegel na poti v celovško bolnišnico. Ali je bil vzrok tragične nesreče tehnična okvara vozila ali kaj drugega bo verjetno ostala skrivnost, ki je ne bo mogoče nikdar razvozlati. Vsekakor je bila izguba sina in brata strašen udarec za Perčevo družino, ki je tako nepričakovano in na tako tragičen način zgubila svojega dragega družinskega člana.

Nesrečnega Hanzija Perča, ki je obiskoval tudi slovensko gimnazijo v Celovcu in ki je bil zaposlen pri salzburškem podjetju Possehl, je velika množica pogrebcev minulo soboto spremljala ob njegovi zadnji poti na šmihelsko pokopališče, kjer je našel svoje zadnje počivališče. Žalosten in pretresljiv je bil pogled na težko prizadeto družino — očeta, mater, tri brate in sestro — ki je otopela v svoji boli stala ob odprtem grobu in na ogromno množico pogrebcev, ki je kazala odkrito sočustvovanje z globoko prizadetimi svojci nesrečnega Hanzija.

Pogrebni obred obrobljen z domačimi pesmimi žalostinkami je ob asistenci več duhovnikov opravil domači dekan Svienc.

Prerana smrt Hanzija Perča pomeni veliko izgubo za našo narodno skupnost, saj je bil kljub službeni odsotnosti, vedno tesno povezan z njo.

Rajnega Hanzija bomo ohranili v častnem spominu, globoko prizadeti staršem, bratom in sestri ob tej težki izgubi izrekamo naše iskreno sožalje.

Slovensko prosvetno društvo „Danica“ v Št. Vidu v Podjuni vabi na

6. PLES „DANICE“

v soboto 21. januarja 1978 pri Voglu v Št. Primožu s pričetkom ob 19.30 uri. Za ples igrajo „Fantje iz Podjune“, poleg tega pa bomo nudili še pester kulturni program.

Odbor

80-letnica Posojilnice Železna Kapla

80 let Posojilnice je 80 let zgodovine našega kraja in tudi prebivalcev Kaple in okolice. To je 80 let zgodovine z dvema vojnama, to je 80 let truda, žrtvovanja, uspeha in tudi neuspeha — skratka 80 let dela.

Na dan svetih treh kraljev 6. januarja 1978 je Posojilnica Železna Kapla obhajala 80. obletnico svojega obstoja. Dvorano v hotelu Obir so temu primerno okrasili in pripravili za ta slavnostni jubilej. Tako se je zbralo tudi mnogo članov, gostov ter sedanjih in nekdanjih odbornikov.

Predsednik Andrej Rapold p. d. Pasterk je pozdravil vse navzoče in se ob tej priliki še posebno zahvalil najzvestejšim članom, ki že nad štiri deset let zaupajo svoje denarne zadeve Posojilnici. Nato je predsednik nadzornega odbora Miha Kuchar na kratko podal 80-letno zgodovino Posojilnice:

Iz starih zapisov gospoda župnika Franca Lenca in kaplana Stefana Singerja se da zbrati dosti zanimivih podatkov. Tako se zve, da je pred ustanovitvijo slovenske posojilnice in hranilnice v trgu že obstajala Sparcasse, da pa ta kmetom ni dosti pomagala in kmetje ter domačini niso imeli kaj odlašati. Čez 50 kmetij se je v tem času prodalo in ni čudno, da so si kmetje želeli hranilnico, ki bi jim znala pomagati in ki bi jo tudi sami zadržno upravljali.

Vse pobude in začetna dela je izvedel župnik F. Lenc. A že kar prvi

sklican shod pri Šumeju zabranijo narodni nestrpnosti, ker nasprotujejo ustanovitvi slovenske hranilnice. Nekaj dni kasneje skliče župnik Lenc ponovno shod, tokrat pri Kušju. To je bilo na dan svetih treh kraljev leta 1898. Zbralo se je kakih 100 kmetov, izvolili so odbor in podpisali pravila prve hranilnice. Toda pri legalizaciji nastopijo spet težave in župnik Lenc kot tudi načelnik Anton Mubi p. d. Skalar morata plačati kazen. Župnik celo dvakrat. Nekateri pa naprej smešijo hranilnico in strašijo kmete, da bodo njihova posestva zaradi hranilnice propadla.

Na sodišču v Celovcu 10. 2. 1898 končno le potrdijo ustanovitev hranilnice, župniku Lencu pa zrastejo vsled tega takšne težave, da mora še isto leto zapustiti Železno Kaplo. A tudi njegov naslednik Andrej Aplen z veseljem poprime za delo v hranilnici in ta začne uspevati.

Za leta od 1910 do 1935 nimamo ohranjenih nobenih zapisov, tako, da je težko reči, kako se je odvijalo poslovanje in delo. Gotovo je dobljen del zapisov uničila 1. svetovna vojna. Razvidno pa je, da je število članov počasi a vztrajno naraščalo. V ustanovnem letu je vstopilo 13 članov v letu 1938 pa je zapisanih že 189 članov. V naslednjih letih število članstva pade.

S prihodom Hitlerja v Avstrijo pa ne pade samo število članstva ampak je povsem uničeno tudi premoženje, kajti hranilnico so likvidirali, razveljavili pravila, izključili celotni odbor in postavili novega z imenom Raiffeisen. Veliko članov in tudi predsednik je bilo izseljenih. Za komisarischega vodjo (Kommisarischer Leiter) je bil postavljen Franc Prepotnik p. d. Trobe, ki je prodal svoji sestri hranilnično hišo brez sklepa občnega zbora. Tako je hranilnica brez imena in brez premoženja.

Aprila 1946 je sklican Anton Gril p. d. Jegart še pod imenom Raiffeisen ponovni občni zbor. Predsednik je postal Anton Gril in to do svoje smrti leta 1957.

Predsednik A. Gril, predvsem pa danes poslovedeči podpredsednik Zveze slovenskih združenj tov. dr. Mirt Zwitter imata največ zaslug, da je po dveh letih težkega boja hranilnica končno le dobila odvzeto hišo in svoje ime nazaj. V naslednjih petih letih je uspelo dr. Mirtu Zwitteru prepričati odbornike hranilnice, da so se preselili s posojilnico v lastne prostore in prešli na

dnevno poslovanje. Da je bilo to edino prav, dokazuje stalno naraščanje članstva in samo z dnevnim poslovanjem je hranilnica mogla doseči še večji pomen.

Leta 1957 je postal predsednik hranilnice zgoraj omenjeni Andrej Rapold, ki še danes vzorno vodi hranilnico. Prav tako v odbor izvoljeni in še danes v funkcijah Posojilnice pa so: Sadošek Miha p. d. Mikej, Novak Lorenc p. d. Novak, Jožef Urch, Vladimir Prušnik in Peter Kuchar. Na tem mestu pa se moramo spomniti tudi rajne Tince Sadošek, je dejal predsednik, ki je svojčas vso svojo moč zastavila v korist Posojilnice.

Da so bili Sadoškova, predsednik, odborniki in nastavljeni Posojilnice res sposobni ljudje, se vidi na dvigu

Slovensko prosvetno društvo "Radiše" vabi na

2. RADIŠKI PLES

ki bo v soboto 14. januarja 1978 ob 20. uri pri Taverju na Radišah.

Igrajo: Fantje iz Podjune
Vstopnina 25 šil. v predprodaji, 30 šil. pri večerni blagajni.

Prisrčno vabljeni!

ugleda Posojilnice. Danes ima Posojilnica 750 članov, ki ji skupno z ostalimi prebivalci popolnoma zaupajo v vseh denarnih zadevah.

Le na podlagi tega zaupanja je možno, da se je Posojilnica v zadnjih par letih tako razvila, da si je zgradila novo poslopje, da dela s štirimi nastavljenici, da obračunava na lastni kompjuter, da je zmožna veliko prispevati k razvoju turizma v našem kraju, saj je prevzela tudi iniciativo za gradnjo hotela Obir, da je pripravljena in tudi v stanju financirati domačo industrijo s krediti.

Tudi župan Lubas je čestital Posojilnici k njenemu visokemu jubileju in poudaril važnost sodelovanja vseh gospodarskih ustanov v tem kraju. Poslovedeči podpredsednik Mirt Zwitter, ki ima mnogo zaslug za povojni razvoj kapelske Hranilnice, je pozdravil vse navzoče in v svojem govoru izpopolnil zgodovino Posojilnice. Zahvalil se je tudi vsem nekdanjim in sedanjim odbornikom. Po njegovem zanimivem vendar nekoliko dolgem izjavljanju, je Posojilnica svojim članom, gostom in odbornikom poskrbela južno, ki jo je pripravil izvrstni hotelski kuhar in tako se je počasi iztekel popoldan v prijetni družabnosti.

Nagrade za ugankarje

Spet je tako daleč, da lahko povemo, komu se je nasmehnila sreča, ko je šlo za razdelitev nagrad, ki smo jih razpisali za obe nagradni križanki v božični številki. Odziv je bil tudi tokrat razveseljen in ugotovili je treba, da je med rešitvami, ki smo jih prejeli, izredno malo napačnih. Pravo "smolo" so imeli le listi reševalci v Železni Kapli, ki so križanko očitno reševali skupinsko in tako tudi napako zagrešili "solidarno: Oka, pritok Volge, se v njihovih rešitvah imenuje Oda; to pa je seveda napačno in zato smo morali njihove rešitve izločiti, preden je o nagradah spregovoril žreb. Le-ta pa je takole odločil:

Nagrade za pravilne rešitve križanke za odrasle prejmejo

Kralj Fredo, Celovec
Rutger Joza, Sveče v Rožu
Vošnjak Ani, Breg pri Polzeli (Slovenija)
Travnik Miha, Remšenik pri Železni Kapli
Velik Marja, Sele-Kot

Nagrade za pravilne rešitve otroške križanke pa dobijo

Wieser Magdalena, Čahorče pri Kočmaru vasi
Mlečnik Zdravko, Sele-Kot
Vavri Sonja, Železna Kapla

Nagrajence prosimo, da nagrade (lepe slovenske knjige in plošče) dvignejo v uredništvu do konca tega meseca; nagrajenki v Sloveniji

pa bomo nagrado poslali po pošti.

Vsem, ki so sodelovali pri reševanju križank, se iskreno zahvaljujemo (to velja še posebej tistim, ki tokrat niso imeli sreče pri zrebanju), za tiste, ki so poslali rešitve z napakami in se tako sami izključili iz "tekme" za nagrade, pa objavljamo še pravilni rešitvi obeh križank — da bodo lahko pogledali, kje so ga "polomili".

Nagradna križanka

Vodoravno: 1. in 60. Vesele praznike našim bralcem; 11. l. r.; 12. Eros; 13. or; 14. SP; 16. OM; 18. SV (Slovenski vestnik); 19. še; 20. Ga; 21. tla; 22. Eskimi; 25. vrt; 26. aa; 27. ilo; 28. era; 30. IO; 31. Toni; 33. že; 35. Opel; 38. stotak; 42. lida; 44. ar; 45. ro; 46. Ant; 48. za; 50. igla; 54. oo; 55. Til; 57. Ra; 58. car.

Navpično: 1. Vesta; 2. sl.; 3. Ero; 4. ee; 5. prsk; 6. rovi; 7. as; 8. Noe; 9. lr; 10. Erato; 15. plat; 17. melisa; 19. široko; 20. gril; 23. so; 24. me; 27. in; 29. AP; 32. Oka; 33. Z. O. (Zupančič Oton); 34. et; 36. Eva; 37. miza; 39. tri; 40. ara; 41. atom; 43. da; 47. no; 49. miš; 51. grb; 52. lar; 53. KAC; 55. ta; 56. ti; 58. cl; 59. re.

Otroška križanka

Vodoravno: 2. Božič; 7. A. K. (Andrej Kokot); 9. bon; 10. cm; 11. Rož; 12. kes; 13. ar; 14. bas; 16. L. K.; 17. osa; 18. oko; 19. uš; 20. Rim; 23. V. P. (Valentin Polanšek); 25. ski; 26. zel; 27. ta; 28. len; 30. CO; 31. berač.

Navpično: 1. tara; 3. Ob; 4. žoga; 5. in; 6. Omsk; 8. Koroška; 10. Celovec; 14. bar; 15. som; 19. usta; 21. iver; 24. plot; 28. le; 29. na.

Pismo bralca iz Zilje

Iz Ziljske doline je Zveza slovenskih organizacij pred kratkim prejela pismo s sledečo vsebino:

Naj bo prihodnje leto tudi nam Ziljanom privoščilo spet nekaj uspehov. Vemo, da nekim osebam pohod po dvojezični Koroški v Brdo ni bil všeč ali pa se jim je zdel premalo imeniten in demonstrativen. Mi domačini v okolici Preseškega jezera se pa tej nepravični obsodbi ne priključimo, to se pravi, mi ocenjujemo ta pohod kot enega najbolj koristnih dejanj, kar smo jih od strani slovenske samopomoči v krepitve naše morale do zdaj doživeli. Zato z vso silo zavračamo, vsaj za nas, nedoumljivo kritiko. Smo mnenja, da je bil to šele začetek in da je vsak začetek težak. Centrala naj bo v Celovcu. Pričakujemo, da pridele spomladi tudi s kakšno folklorno prireditvijo v naše kraje. Ne gre za kako politično usmerjanje, ker smo preveč izpostavljeni asimiliranju, pri nas gre predvsem za to, da pridobimo naše ljudstvo za našo kulturo in za naše običaje. To pot je treba enkrat začeti. In ta pot je sedaj začeta. In mi bomo šli do vseh rodoljubov in jih prepričevali o pravilnosti takega dejanja. In drugič bode šlo že bolje. Le če bomo vztrajali nam je uspeh gotov. Prosimo vas, da nam tudi gospodarsko pomagate.

Naslov v uredništvu

JANEZ ŠVAJNCER

2

Pridi k potoku

Solarjem je pripovedoval o Simonu Jenku. „Kje se je rodil naš poet?“ Pogledal je v knjigo. „A, v Podreči pri Mavčicah na Sorškem polju. Dovolj je, da si zapomni na Sorškem polju. O Prešernu in Levstiku sem vam že razložil. Jenko je za njima prvi slovenski pesnik... Kako bi rekel. V svojih pesmih je umetniško izrazil pripadnost domovini in življenju ter seveda tudi ljubezni.“

Kaj se to dogaja z njim? Zunaj pred šolo je razlita svetloba. Oh, mehkoba pokrajine. Nemir ga prešinja, telo nekam hoče, ven iz razreda, zrak je zadušljiv, ravnatelj se moti, če si misli o njem, da je začel piti.

Pridejo trenutki, ko potrebuje opore, nevoljan in nemočen postane, zoprnosti se ne otrese, samo potoval bi, potoval. Daleč, ker ga nihče ne pozna, v samotni bi poslušal bitje svojega srca.

Ni to misel na dom ob reki? Enolična, siva in pusta se je valila mimo in razbesnela postajala vedno večja in močnejša.

Voda je najbolj nevarna. Človeku in živali. Pazi se je in ne hodi ji blizu. Materino opozorilo...

Ti tako vidiš zovsed samo strahove. Očetov očiček. Pa ga je s pasom po zadnji. Večkrat...

Bolelo je. Stiskal je zobe in zadržal v sebi upor. Divjalo mu je v prsih in grozilo, da bo planilo na prostost, stiskal je drobne pesti, da so se mu nohti zarili v meso.

Proč mora, ne bodo mu ukazovali in ga podrejali svoji volji. Mrzi suženjstvo v lastni hiši.

„Tovariš učitelj! Tovariš učitelj!“ Klici so prihajali iz daljave.

Gregor Šipek si je ponesel vlažno dlan na čelo in z njo

zdrnil po drobnih kapljah potu. No, no, mar se je oznojil, temeljito je predelal učno snov. Ta Jenko, dvanajstletnega ga je vzletel k sebi v Novo mesto daljni sorodnik in mu pomagal, da je lahko obiskoval gimnazijo.

Glasovi niso ponehali.

Senca je odhitela skozi vrata in že se je med šolarji pojavil ravnatelj Gvido Zorec. V trenutku je dojel, kaj se je bilo pripetilo. Potresel je mladega učitelja za rame in po tistem vprašal: „Ali vam je slabo?“

„Tovariš je nenadoma pobledel, sedel k mizi in spustil glavo na roke,“ je rekla Lidija v prvi klopi.

„Uh, kako mi je hudo,“ je zavajal Gregor Šipek.

Ravnatelj Gvido Zorec je pomagal Gregorju Šipku na noge. Odrekle so poslušnost in telo mu je sililo navzdol.

Prihiti so Jožek, Vanč in Palko in družno pospremili mladega učitelja iz razreda.

Šolarji so napolnili vratno odprtino in začudeno gledali za nenavadnim sprevodom. Nekateri so se pritajeno mizali.

Novica o tem dogodku je kot ognjeni jezik šinila iz šolskega poslopja na cesto in dalje po njej v hiše. Ljudem je pomenila mnogo več kakor radijska in televizijska poročila o dogajanjih po svetu. Mar jim je bilo za vojne spopade, železniške, avtomobilske in letalske nesreče. Spraševali so podrobnosti in si niso mogli potešiti radovednosti; najbolj so pozivdevali, zakaj je učitelj Gregor Šipek nenadoma omagal v razredu.

Ženske so namigovala na pogubnost alkohola, moški so ga zagovarjali, češ da zaradi kakšnega kozarčka še nikogar med njimi ni pobralo. Oboji so se zamislili in domnevali, da je mladi učitelj najbrž slabokrven, naškodila mu je pijača in zato je tebebnil na mizo.

Natakarica Manka je prevzela vodilno vlogo. V točilnici se je natrlo toliko ljudi, da so znosili noter mize in stole, ki so stali na vrtu zloženi od poletja.

Ponudila se jim je odlična priložnost, da se jim ni bilo treba izgovarjati na gobo v trebuhu. Sedeli so za mizami in stali pred točilno mizo, vsak s svojim kozarcem, in nastavliali usesa, da niso ničesar preslišali.

Bilo je veliko doživetje, ne pomnijo, da bi bilo že kdaj kakšnemu učitelju v njihovem kraju postalo slabo v učilnici. Drezali so v natakarico Manko, da jim je nenehoma drdrala:

„Revež je pil na prazen želodec. Ne, ne, nisem te sorte, da bi za vsako ceno kar največ iztržila. Prodajam, kar gost naroči. Kdor hoče piti, naj pije, kdor hoče jesti, naj je, a ne? Bled je tako zmeraj, ne bi mogla reči, da je ravno zaradi teh dveh vinjakov zagledal vraga črnega.“

Slednje je goste ustavilo na poti raziskave in razčlenitve o vzroku slabosti mladega učitelja. Nikakor si niso bili edini v tem, zakaj naj bi dva uboga vinjaha priklicala vraga črnega. Še to jih je begalo, ker je Manka povedala drugače kakor oni sami, kdo pa doda črnega, to sodi pred vraga. Toliko, da ni nastal preprič o teh dveh tako rabljenih besedah.

Natakarici Manki se je zdelo imenitno, da je njena točilnica doživela prerobenje. Vsak dan enako: odpirajoča se vrata, naročila, glava upravne Rezihe Flakus v kuhinjskem okencu, postavljanje pred drugimi, kvantanje, radovedni pogledi, tekoči trak v smeri WC, glavnik v laseh pred vsemi, ki jedo in srebojo pivo, brizganec, vino, voznike mešane.

Mehaniku Dolfetu je delavnica razmahnila ramena, stopal je široko in metal glavo na tilnik. Zgovoren je, da bolj ne, poprej je večinoma molčal in poslušal. Malo so ga že skovali, pravijo o njem in se mu lepijo za pete, dokler ne sprazni denarnice. Zamerijo mu le to, da preklinja, ko da dolži mater za rojstvo, sirotica pa se je zgrbila z zemljo in ima kar naprej motiko v rokah. Zdaj je vendarle molčal in pazljivo poslušal.

„Ko je odhajal, mi je rekel: Manka, ti si srečna.“ Gostje so se pobožno zazrli v natakarico. Lasje so se ji na široko usipali po hrbtu, spela si jih je s svetlo podkvico.

Mehanik Dolf se je naglo obrnil na stolu. „Hudiča!“ Ni mogel prikriti, da ga je prizadelo.

„Zakaj ji pa ti ne rečeš?“ se je oglasil sprevodnik Boštjan Težej. Pravkar je stopil v točilnico in pojdočki zaklical: „Daj mi po starem!“

Manka je zamerljivo zavihnila nos. Boštjana ni marala, ker je zmeraj usekal naravnost in jo potipal tam, kjer je bila

Rokavica

Psička Tobija je bratu Rafku podarila na po-
čitnicah teta Ivanka. Takrat je bil Tobi že zelo
majhen; tako majhen, da ga je stric Janez, velik
in močan kot gora, z lahka držal na svoji dlani.

Pred odhodom je teta Ivanka Tobija okopala
v lepo dišeči milnici, potem ga je pri štedilniku
posušila in mu okoli vratu privežala svileno
pentljo. Ker je bil Tobi bel, je bila pentlja rde-
ča. Tobi je odhajal na dolgo potovanje. Položili
so ga v lepo vato oblaženo škatlo; in Tobi
se je na mehkem ležišču kar dobro počutil, le
potem, ko so nanj poveznili še pokrov, je jezno
in hkrati prestrašeno zalajal.

Teta Ivanka se je spomnila, da Tobiju v zaprti
šklati ne bo prijetno, zato je z velikimi ostrimi
škarjami v pokrovučasne Tobijeve ječe izre-
zala tri velike luknje.

Tobija so vsi po vrsti pobožali, še enkrat po-
gledali, če udobno leži, zaprti škatlo in teta
Ivanka je vse skupaj — škatlo in Tobija — izro-
čila nečaku s svečanim naročilom:

„Tako. Tu imaš psička in glej, da boš skrbel
zanj.“

Rafko je kar žarel.

„Na svidenje!“ je kričal. „Na svidenje in hva-
la za vse! Še posebej za Tobija!“

Tako je Tobi prišel k naši hiši. Vsi smo bili
srečni. Presrečni. Samo mama je hudo godrnjala.
Vselej kadar je morala pospravljati za njim —
Tobi še ni poznal pravil lepega vedenja — je
jezno govorila:

„Vedno mi napravite nepotrebno delo. Sedaj
bom pa še to nesnago pospravljala? Kar, ne
bom! Kar od hiše naj gre to ščene... Kar od
hiše...“

„Ampak, mami...“ je v mamino jezo vselej
boječe vpadal Rafko. „Tobi je še majhen, a
kadar bo velik, bo že vedel, da mora prositi, če
mu je treba...“

Nekega dne je Tobi raztrgal najlepšo mamino
ruto. Potegnil jo je z mize, se z njo zapodil
pod posteljo in potem skakal, lajal in vanjo za-
sajal svoje majhne krvoločne zobke.

To je bilo pa že od sile. V mamini je jeza pri-
vrela do vrhunca.

„Sedaj imam tega dovolj!“ je rekla. „Eden bo
šel od hiše: ali Tobi ali pa jaz...“

Takrat je kazalo, da bo Tobi res moral proč,
a spet je bil Rafko tisti, ki je mamo pregovoril.
Pogledal je Tobija, ga skrivaj pobožal, dvignil
v naročje in z njim stopil do mame.

„Poglej, mami...“ je rekel. „Poglej, kako je
prijazen. In... Poglej, kako te žalostno gleda.“

Ali je Tobi zaslužil, kaj se pripravlja? Svojo
kodrasto glavico je nežno položil v mamino na-
ročje, potem je še sam skočil k njej in mama se
ni mogla premagati. Naj je bila še tako huda,
je takrat le s težavo zadržala smeh. Rafko pa
je pri priči vedel, da se je otajala. Vedel je, da
Tobi ne bo šel od hiše.

Se je strgal nekaj parov nogavic. Strgal je
celo očetovo jopico, ampak za mladega malo-
pridneža je imel Rafko vedno pripravljen zago-
vor.

„Mlad pes ne more imeti pameti,“ je učeno
razlagal. „Ne, ne more je imeti, saj je še mi
nimamo. Končno...“ Za hip je pomolčal, po-
gledal po zbranih, kot da bi s tem hotel dati
večji poudarek svojim besedam in nadaljeval:
„Ali se vam ne zdi, da je mesto za rokavice,
jopice, nogavice in rube v omari in ne takole...
hm... takole kot imamo pri nas... Vedno je

vse razmetano in vendar pravimo, da je neoli-
kano in tudi grdo, če oblačila puščamo po stol-
ih in po klopeh...“

Pravzaprav je bilo to čisto res in Rafko je po
dobrih dveh mesecih zmagoslavno zaklical:

„No, ali sedaj vidite? Recite kar hočete! Pri
vseh nesrečah je Tobi zelo koristna žival. Zavo-
ljo njegove nedolžne razigranosti — nedolžne,
kaj ne Tobiček — smo se tudi mi navadili na
red. Jopic, kap, rokavic in druge navlake nič
več ne mečemo po stolih in klopeh. Vse po vrsti
— kot se spodobi — je spravljeno na določena
mesta.“

Rafku spet nihče ni mogel ugovarjati in Tobi
je za svoje zasluge prejel velik kos mesa.

Potem je Tobi rasel in nič več ni trgal oblačil,
načel se je celo raznih umetnosti. Skakal je
čez palico, stal na dveh tacah, s prednjima tač-
kama prosil za sladkorček in v svoji učenosti je
bil že tako daleč, da je iz trgovine prinesel me-
so, ne da bi ga pri tem premagala skomina.

Potem, ko se je Tobi naučil reda in ko je celo
poskrbel, da smo tudi mi čuvali red, sta z mamo
postala velika prijatelja. V znak prijateljstva je
mama dovolila, da je vselej, kadar se je od-
pravljala nakupovat, tudi Tobi tekkel z njo. Ma-
ma je na takih pohodih — poleg svoje velike
košare — vzela s seboj tudi malo košarico, ka-
tero je Tobi nosil med zobmi.

Tako je Tobi nosil iz trgovine hrano. Včasih
je nesel kavo, včasih sladkor, včasih dišave,
včasih pa celo meso. Mama je bila namreč
mnenja, da se mora tudi Tobi naučiti samo-
premagovanja. In Tobi je bil junak. Meso, ki je
bil namenjen za vso družino, se nikdar ni do-
taknil.

Leta pa so tekla in z leti se je spreminjalo
tudi naše življenje. Odhajali smo od doma.
Odhajali smo počasi, drug za drugim.

Mame so vselej žalostne, kadar odhajajo
otroci od doma in tako je bila tudi naša mama.

Neke zime se je hermelin stisnil
pod grm, sedel in prežal na miš.
In nenadoma — bilo je, kakor
bi se mu bila gora zvalila na hr-
bet. Ni vedel, česa bi se oprijel;
zemlja se mu je valila izpod tačk.
Ves obupan se je obrnil in zasadil
zobe v goro.

„A-a-a...“ se je zaslišal pre-
strašen krič, jok in stok in težki
zadek je izginil.

Hermelin je zagledal ranjenega
zajca. Zadnjo nogo je imel do
kosti ranjeno, rdeča kri je tekla
na beli sneg. Zajec je jokal in
tulil.

„Tega ti, hermelin, nikoli ne od-
pustim! Saj te nisem hotel na-
pasti.“

„Tudi jaz te, zajec, nisem hotel
ugrizniti!“ je odgovoril hermelin.

„A-a-a, a-a-a... Vseeno, ne od-
pustim ti tega!“ In zajec je po treh
nogah odšel v gozd.

Ni še minil mesec, ko je dobil
hermelin iz gozda pismo po va-
bilo: „Pridite takoj do moje ko-
če k sodbi! — Poglavar tukašnje-
ga gozda, Temnosivi medved.“

Hermelinu je pričelo srce glasno
razbijati. Od strahu so se mu za-

je zašepetal komaj slišno.

„Kaj si lovil?“

„Hotel sem prijeti kako miš ali
uloviti ptiča.“

„No, miši in ptiči so tvoja hra-
na. Zakaj pa si ugriznil zajca?“

„Od zadaj je padel name. Ni-

Hermelin in zajec

šibile noge. Plašno in strahoma je
stopil v veliko koč. Tam je že
sedel poleg poglavarja do oči ob-
vezan zajec. Medved je dvignil
goste obrvi in pogledal s svojimi
rdeče-rumenimi očmi hermeline.

„Kako si upaš gristi?“

Onemeli hermelin je komaj zga-
nil ustnice. Srce pa — toliko da
se mu ni ustavilo.

„Jaz, jaz... sem bil na lovu.“

sem ga poznal. Pozimi ima zajec
ko sneg belo glavo.“

„Res je,“ je rekel medved, se
podrgnil s šapo po nosu in se obr-
nil k zajcu. „Zakaj si skočil her-
melinu na hrbet?“

„Nisem vedel, da leži tam,“ je
zahteval zajec. „Kdo pa bi spoznal
v snegu njegov bel hrbet?“

„Tudi to je res.“

Medved se je zmračil in dolgo

molčal. Pred njim je žgoče praske-
tal velik ogenj. Nad ognjem je
visel zlat kotel s sedmimi bro-
nastimi ušesi. Ta kotel je imel
medved zelo rad, a nikoli ga ni
čistil. Bal se je, da bi mu z uma-
zanijo odtekla tudi sreča. In zlati
kotel je pokrivalo na stotine plasti
saj.

Dolgo je razmišljal pametni
medved, nazadnje pa je s svojo
šapo otrl okajeni kotel in počrnil
zajcu ušesa:

„Zdaj bo hermelin že ločil zajč-
jo glavo od snega.“

Še enkrat je s šapo otrl kotel
in s sajami namzal učitelju Gregor Šipek! — je zadonelo
v točilnici. „Ti pa, zajec, boš tegale fantiča
tudi vselej spoznal po črnem
repu.“

Od tedaj se hermelin in zajec ne
napadata več.

(Altajska pravljica)

najbolj občutljiva. Tudi zdaj je rekel:

„Noč si si že rezervirala? Bo ostalo kaj zame?“

Mehanik Dolfe se je znovič presedel na stolu in poslal
nevarne bliske.

„S teboj nimam nič,“ je navrgel sprevodnik Boštjan.

„Povej to svojemu mopedu, z mano se tako nočeš peljati.“

V točilnici je nastal krohot. Vernikov Tonč, ki je delal
v tovarni, je povzdignil glas. „Zdaj ni godno za pesti! Noži
in boksarji so pa tako prepovedani. Počakajte še nekaj ur,
potem pa želim srečo obema! Seveda brez krvi.“

Ni bila nobena skrivnost, da je mehanik Dolfe rad vi-
del natakario Manko. Kadar je prišel v točilnico, se je zme-
rad usedel njej nasproti, da jo je imel na očeh. Pomikal je
glavo za njenimi koraki, da ga je bolel vrat, marsikdaj se je
potipal po njem od spred in zad, pazil pa je tudi, da ni s kom
preljubeznivo govorila. Takoj je posegel vmes in jo klical k
svoji mizi.

Pogovor o mladem učitelju Gregorju Šipku se je bližal
vrhu. Gostje so si potežili radovednost in počasi ostajali pa po-
gledovali na vrata, za katerimi je ležala gosta tema. Ni jih
mikal odti ven, pretegovali so se kakor doma zjutraj pred
posteljami in se raznežili, ko jih je mehanik Dolfe povabil:

„Podnevi me ima delavnica, noč je pa moja. Kdor hoče,
je nocoj lahko moj gost. Naš učitelj Gregor Šipek je v šoli
zlezal skupaj kot stara vreča, mi bomo pa obležali tukaj. Nje-
mu so pomagali drugi na noge, mi si bomo sami pomagali.
Lepo sedimo in počakajmo, da nam bo Manka prinesla polne
steklenice. Manka, si slišala? Komu pripovedujem? Tebi! Ko-
liko miz je med nami? Tu pet, tam pet, ob steni dvakrat po
štiri. In vsako mizo po eno steklenico! Koliko to znese sku-
paj, pa sama izračunaj! V glavi ali na papirju. Zato si v službi.
Pečenega hudiča kislega!“

Manki se je nabrala v očeh zamerljivost, a je pogoltnila
Dolfetovo pripombo in jela nositi steklenice. Postavila jih je
z vajeno roko na mize in rekla: „Sem te presenetila, kaj?
Taka je moja služba. Ti si pa najbrž mislil, da se bom izgo-
vorila na pozno uro. Morala bi že zapreti točilnico, toda gostov
ne odganjam.“

„Nisi napovedala policijske,“ se je oglasil sprevodnik
Boštjan Težej, ki je pred tem naredil zadnjo vožnjo z avto-
busom. Z njim se je vrnil tudi voznik Andraž Timov. Roki
je tiščal predse, ko da drži za krmilo. Prešlo mu je nekako
v navado, kar so vaščani opazili in mu štelili za poklicno
vestnost.

„Tudi zate velja moja pogostitev.“ Mehanik Dolfe se
je izprsil. „V zaostanku si, zato zvrni, da nas boš dohitel. Do
jutra, ko bo zabrenčal tvoj motor, se ti bo že skadilo iz glave,
da ne boš pihal v balonček.“ Tiščal mu je pred nos poln
kozarec.

Andraž Timov se je odmaknil za korak in nastavljal dlan.

„Brez ukazovanja, prosim.“

Gostje so spotegnili obrabe in se jim je za malo zdela
voznikova zadržanost, pa jih je kmalu minilo, saj je Andraž
presenetljivo naglo ustregel Dolfetovi želji in mu izročil
prazen kozarec.

„Daj Manki, da ti natoči drugega.“

Vzdušje se je mešalo s pitjem, nazdravljanjem in dra-
stnim kajenjem, da se je prostor zvil v meglo. Pri eni od miz
so se pripravljali, da zapojejo. Ubirali so glasove, pa jim
nikakor ni šlo gladko, iz grla so jim prihajali enaki toni,
pogrešali so drugi tenor.

„Jaz bom vzel prek,“ je rekel mehanik Dolfe in čez
prevrtni stol ubral korake proti pevcem. Še več fantov se
je pridružil in že so zapeli:

„V jesenski noči jaz ne morem spati...“

Pa ravno to pojo ste si izbrali, je vzdihnila natakario
manka. V grlu se ji je naredil cmok.

Njen Simon Pirc! Obljubljal ji je gradove v obla-
kih. Niti pasje utice ni postavil.

Zivela bova kot dva golobčka. Tu jih imamo, v mestu
pa so ti kar naprej pod nogami, da moraš paziti, kam stopiš.
Pobralo ga je mesto. Se poslovil se ni od nje...“

Slutila je, da se je nekaj pripravljalo. Vozil se je z mo-
pedom v okoliško opekarno. Venomer je zatrjeval, da si bo
kmalu kupil avto. Dotlej bo že počakala. Gosposko se bosta
peljala na matični urad.

Dvakrat žalostna, ker je tudi oče hodil v službo
in je vse dneve ostajala sama. Včasih je obse-
dela v sobi — z rokami prekrizanimi v naročju
— in se s liho žalostjo zagledala skozi okno.
Takrat se je Tobi priplazil k njej. Legel je na
lla in se z gobčkom pritisnil ob njen čevelj.

Mama je pobožala kodrasto glavico, v omari
poiskala sladkorček in Tobi je pri priči pozabil
na žalost. S tačko je brcnil sladkorček po sobi,
se zakadil za njim, ga zgrabil z zobmi, ga
spustil, spet zgrabil, spet spustil...

Tako se je igra nadaljevala, spet pričela in
spet nadaljevala. Tobi je bil razigran in ob nje-
govih razigranosti se je še mama nasmejala.

Ampak, Tobi ni bil prijazen samo do mame;
tudi očeta, ki se je zjutraj z vlakom vozil v služ-
bo, je redno spremljal na železniško postajo. In
ne samo spremljal. Tobi je bil „kavalir“ od nog
do glave. Tako kot je mami nosil košarico iz tr-
govine, tako je nosil tudi očetu: včasih aktovko,
včasih klobuk, včasih pa samo rokavice. Nekaj
je pač moral nesti. In čeprav je na takem jutra-
njem pohodu — zjutraj je bil spočit in zato ni
mogel krotiti svoje podivjanosti — tekkel vedno
nekaj metrov pred očetom, se je vsak hip ozrl
nazaj, kot bi se hotel prepričati, če gospodar
ni zvil na drugo pot.

Na železniški postaji je Tobi spodobno stal ali
pa sedel poleg očeta. V gobcu je še vedno dr-
žal: ali aktovko ali klobuk ali pa samo rokavice
— in ko je zaukal vlak, je dvignil uhlje in pri-
sluhnil.

„In sedaj domov! Takoj domov, Tobi!“

Tobi se očetovemu ukazu ni upiral. Iz gobca je
spustil varovani predmet, še enkrat pomahal z
repom in zdirjal.

Tako je bilo tudi tistega dne. Tobi je, kot vse-
lej, očeta spremljal na železniško postajo. Oče
mu je že v kuhinji ponudil rokavico in Tobi jo
je ves vesel stisnil med svoje zobe. Toda slisnil
jo je samo toliko, da mu ni padla iz gobca.
Potem je oče odprl vrata in Tobi je zdirjal. Ta-
koj za njim je odšel tudi oče; in oče ni še do-
bro zaprl hišnih vrat, ko ga je pozdravila stara
gospa.

„Dobro jutro! Dobro jutro! Gremo že na vlak?“

Snežak

Tiše kot sanjav oblak
v mrazu pride k nam snežak.

Bela nosi oblačila
od kožuha do perila,
bele rad ima kravate,
rokavice, šal, copate.

Metlo le ima rumeno,
pokrivalo zasmojeno
od ugaslih rdečih isker,
počen, brez ročaja pisker.

Če možak ni ravno tak,
potlej pravi ni snežak!

Bil je še čas in oče se je ustavil. Poklepetal
je. Tobi pa je tekkel naprej. Prav do cestnega
križišča je pridiral in takrat se je ozrl nazaj.
Očeta ni bilo. Tobi je ostal in zalajal. Pri tem mu
je rokavica padla iz gobca. Nesreča... V istem
hipu je izza ovinka pripeljal tovornjak. Tobi bi se
še lahko umaknil, toda na tleh je ležala očeta-
tova rokavica in Tobi jo je hotel pobrati...

„Tobi Tobi!“ je zakričal oče.

Bilo je prepozno. Tovornjak je zapeljal preko
lepe kodraste glavice. Očetova rokavica je ob-
ležala v Tobijevo krvi.

Kaj naj še povem? Za Tobijem smo vsi jokali.
Saj je bil tako dober, tako pameten in tako
naš...

(Dalje v prihodnji številki)

MED ROJAKI V KANADI:

Kakor kruhove drobtine smo razmetani...

Dolga je pot iz Toronta do Kirkland Lakea. Kar sedem ur se voziš po avtostradi, ki se ti zdi ravna kot sveča, a se vseeno neopazno vzpenjaš vse višje in višje. Ko končno prispeš v bližino cilja, se znajdeš na visoki ploščadi, ki je takšna, kot da od tam ni več poti naprej.

Za North Bayem, ki je nekako na pol poti do „zlatega mesta“, se odpre svojevrstna lepota severa. Kamor koli se ozreš, povsod je pred teboj sama divjina in namesto napisov „Pazite na prehod srn“ bereš napis: „Pazite na prehod losov“. Divje in nepoznane ptice se tu in tam zakadijo proti avtomobilu in zopet izginejo z vršičnim glasom.

Lepa je moja domovina Kanada, s svojimi jesenskimi čari čudovitih barv listja in belih brez, ki se bohotno belijo ob številnih jezerih.

Takoj ob vhodu v „zlati mesto“ se srečaš na desni strani z razpuščenim rudnikom zlata. Seveda sem takoj pomislila na naše stare slovenske pionirje: ali so tudi oni delali nekoč v tem rudniku? Prevzela me je tudi skrb, kako naju bodo z mojem sprejeli? Ali nama bodo hoteli pripovedovati o svojem življenju, ko pa se še nismo osebno nikoli srečali?

Vsa dolga leta v novi domovini nisem bogve kaj lepega doživela med našimi ljudmi — največkrat grenka razočaranja pri klavnih poskusih za kulturno in iskreno delo med nami. Postala sem žalostna ob spominih na vsa ta doživljanja in prav nič se mi ni dalo, da bi se še s kom srečala. Razmišljala sem — zakaj, čemu vse to? Morda pa ima Slovenec iz Toronta prav, ko pravi: „Nekatere hiše v Torontu bi bilo treba simbolično porušiti, saj prav iz njih prihajajo med nas vplivna hujkanja, ki nas speljejo drugega proti drugemu. Včasih se mi zdi, da vsi ti različni poslanci hočejo odrezati moje korenine, in tako daleč so me privedli, da sem začela dvomiti: Ali je tudi mene rodila slovenska mati? Ali bo kdaj konec tega „kdo bo koga?“ Kakor kruhove drobtine smo razmetani in kot taki prav gotovo izgubljeni...

Z mojem sva se naselila v enem izmed motelov, da se osveživa po dolgi poti. Nato sva začela trkati na vrata naših slovenskih domov. Že sami prvi trenutki teh srečanj s Slovenci iz Kirkland Lakea so ti razburili srce; naenkrat se je v meni zbudilo tisto toplo občutje, da sem

le Slovenka, občutek pripadnosti se mi je vrnil v dušo. Končno sem le sresrečala te iskrene, skromne in nepokvarjene Slovence v Kanadi. Vse umazane spletke in kramarska pokvarjenost niso prišle tako daleč na sever? Ali pa so to listi Slovinci, ki imajo trdno hrbtnico — in se niso uklonili nobenemu vplivu? Šli so svojo pošteno in pravično in koristno pot.

Pogovori med nami so potekali kot nekoč doma, ko smo še peš hodili iz naše vasi v Ljutomer po različnih opravkih. Na poti si srečal neznanca, na cilj pa si prišel z dobrim prijateljem.

Začeli smo skupaj brskati po predalih, zabojih in pred nami je bilo naenkrat vse njihovo življenje. Iz starih slik so strmeli v nas mladi, sveži obrazi srečnih fantov in deklet v lepih oblekah, na poti v novi svet, in vse njihovo nadaljnje življenje do danes.

Ko tako poslušas te naše vrle Slovence, kaj vse so si nesebično ustvarili, te kar stresa mraz. Za čas bolezni in nesreče so si ustanovili v samopomoč podporno društvo „Bled“, za izročilo svoje kulture pa društvo „Triglav“... Imeli smo dve gledališki skupini, dva pevski zbora, slovensko šolo, knjižnico, godbo na pihala, posneli smo svoje gramofonske plošče, nastopili smo tudi na radiu... Prirejali smo tudi tu in tam piknike za zabavo. Tako strašno so skromni. Kadar jih vprašaš za srečo, ti hitro odgovorijo: „Sonce in dnevna svetloba nam je bila ena sama velika sreča,

ko pa tukaj človek celo življenje dela pod zemljo 6000 do 8000 čevljev globoko, v samem peklu... Sreča so naši otroci, ki so se vsi izsolali in odšli na boljša delovna mesta drugam.“ Nazadnje so se še opravičili: „Naredili bi več, pa smo vsi prišli sem s štirimi ali največ osmimi razredi osnovne šole.“ Med pogovorom in pri brskanju po predalih za spomini je bila mi za obložena z dobrotami slovenske kuhinje. In tako je bilo pri Račičevih, Krajčevih, John Starku, pri Dolmoviču, predsedniku „Bleda“ in njegovi gostoljubni ženi Connie. Pri Kuzmovih pa sva se v času najinih obiskov kar naselila kot doma — našla sva si zopet dom z mamo in atom!

Sedaj je v Kirkland Lakeu ostal samo še glavni odbor Zveze „Bled“ s peščico Slovencev. Največ jih počiva na Swastiki. Tudi njih smo obiskali. Prvi sneg je nalahno naltaval tisti dan na njihove grobove, ki so nametani po majhnem hričku. Okrog pa skrivnostno šumijo divji gozdovi. Na enem izmed grobov lahko vidiš napis: „IZ SLOVENIJE“. Pred mano pa se je dvignil spomenik z napisom vsem, ki počivajo tam, in s pozdravom vsem živim Slovincem v Kirkland Lakeu: Hvala Vam za Vaše veliko, iskreno srce, za ljubezen našega kulturnega izročila, za zvestobo in spoštovanje do nove domovine Kanade, ki ste jo s svojimi žulji gradili pol stoletja!

Danica Dolenc
(Dnevnik-Diary, Toronto-Kanada)

Lep obračun petletnega dela Tržaškega partizanskega pevskega zbora

Prejšnji mesec je bil v novem gledališču „France Prešeren“ v Boljuncu na Tržaškem občini zbor Tržaškega partizanskega pevskega zbora, ki se ga je udeležilo okoli 150 članov tega danes že daleč preko domačih meja znanega ansambla. Ob tej priložnosti so proslavili tudi petletnico obstoja zbora, ki se je ob prvem jubileju lahko predstavil z lepim obračunom svojega dela.

Zbor, ki kljub temu, da so vsi njegovi člani amaterji, sodi v vrh slovenske zborovske kulture, je od ustanovitve do danes večkrat menjal in dopolnjeval svoj repertoar.

Začel je izključno s partizanskimi pesmimi, potem je vključil tudi revolucionarne pesmi drugih dežel, na primer Sovjetske zveze, Kube in predvsem Italije, sedaj pa pripravlja tridelni spored, ki bo obsegal pesmi tretjega sveta, delavske socialne pesmi itd.

Pred dvema letoma je zbor posnel tudi prvo gramofonsko ploščo, sicer pa je že večkrat nastopal na italijanski in jugoslovanski televiziji. V celoti beleži v petih letih svojega delovanja že 140 nastopov doma in v drugih državah. Med pomembnejša gostovanja sodi njegov obisk v Sovjetski zvezi, med-

tem ko se zdaj pripravlja za pot na Kubo. Največ pa je zbor doslej nastopal pred zamejskim občinstvom, in to ne le doma na Tržaškem, marveč tudi pri nas na Koroškem, ko je sodeloval na primer pri odkritju obnovljenega partizanskega spomenika na Robežah ter prireditvi koncert v Celovcu; prav tako pa je nastopil tudi na Dunaju, in sicer na prireditvi Solidarnostnega komiteja za pravice manjšin.

Že od vsega začetka vodi zbor dirigent Oskar Kjuder, ki je bil na jubilejnem občnem zboru razumljivo deležen posebnega priznanja.

RADIO — TELEVIZIJA

AVSTRIJA 1

SOBOTA, 14. 1.: 12.55 Smuk za moške — 15.20 Eva podeduje raj — 17.00 Risati, slikati, oblikovati — 17.30 Heidi — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.20 Pregled sporeda — 18.25 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Novi stari klobuki z Dunaja — 21.20 Orson Welles pripoveduje — 21.50 šport — 22.10 Hladnokrvna.

NEDELJA, 15. 1.: 9.55 Slalom za moške — 15.05 Pet Penijev — 17.00 Toby in Tobias — 17.30 Čebelica Maja — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Srečanje z živalmi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Madame, Vi pretiravate — 21.50 šport — 22.00 Nočni izbor — 22.30 Teologija v pogovoru — 23.00 Poročila.

PONEDELJEK, 16. 1.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Dežela in Ljudje — 10.00 Gost Franca Tumlerja — 10.30 Zadnja postaja hrepenenja — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Omaruru — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Ponedeljski šport — 20.55 Ceste San Franciska — 21.45 Poročila in šport.

TOREK, 17. 1.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Angleščina — 10.00 Gmota in prostor — 10.30 Eva podeduje raj — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Živalski raj — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Kratak film — 20.15 Kaj sem jaz? — 21.05 Panorama — 22.05 Tako zelena je bila moja dolina — 22.55 Poročila in šport.

SREDA, 18. 1.: 9.00 Oddaja z miško — 9.30 Podlaga uspešne vzgoje vajencev — 10.00 Tehnične naprave — 10.30 Pet Penijev — 12.55 Smuk za ženske — 17.00 Snežna žena — 17.25 Oddaja z miško — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Pest divjega Bruna — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in kultura — 20.00 Nikoli več Mary — 21.35 šport — 22.05 Poročila in šport.

ČETRTEK, 19. 1.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Francoščina — 10.00 Krščanski rituali — 10.55 Slalom za ženske — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Prosim k mizi — 18.25

Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Vražji šolar — 21.30 šport — 22.00 Poročila.

PETEK, 20. 1.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.25 Ruščina — 9.50 Zvok iz človeške roke — 10.20 Klub seniorjev — 10.50 Kavboj — 11.55 Smuk za moške — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Smuk za moške (rezime) — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Oddaja XY — 21.20 Dedič s Salzburga — 22.15 Pestunja — 23.50 Oddaja XY — 0.05 Poročila.

JUGOSLAVIJA

SOBOTA, 14. 1.: 8.00 Poročila — 8.05 Profesor Baltazar — 8.15 Pogumni padalec — 8.30 Je režiser ustvarjalec ali ne? — 8.55 Pisani svet — 9.35 Povezanost in odtujenost — 10.05 Kondorjeve višave — 10.35 Novele Henrika Jamesa — 11.35 Jugoslovanska trimska televizija — 12.05 Poročila — 17.00 Deteljčka ne boli glava — 18.15 Obzornik — 18.30 Otroški cirkus Billyja Smarta — 19.15 Barvna risanka — 19.30 Dnevnik — 20.00 Jennie — 20.55 Zabava vas Julio Iglesias — 22.00 Dnevnik — 22.15 625 — 22.55 Poročila.

NEDELJA, 15. 1.: 8.20 Poročila — 8.25 Za nedeljsko dobro jutro — 8.55 625 — 9.35 Jennie — 10.25 Ostržek — 10.50 Jules Verne — 11.10 Puf in Muf — 11.25 Mozaik — 11.30 Ljudje in zemlja — 12.30 Poročila (do 12.35) — Poljudnoznanstveni film: Nismo mi angelčki — 17.50 Državno košarkarsko prvenstvo — 19.30 Dnevnik — 20.00 Vrnitev odpisani — 21.05 Ob vodi je mlin — 21.35 Dnevnik — 22.00 športni pregled — 22.30 Poročila.

PONEDELJEK, 16. 1.: 9.20 TV v šoli — 16.10 Kmetijska oddaja — 17.10 Poročila — 17.15 Vrtec na obisku — 17.30 Svet, v katerem živimo — 18.00 Obzornik — 18.10 Grafične tehnike — 18.45 Mladi za mlade — 19.20 Cirkak — 19.30 Dnevnik — 20.00 TV drama — 21.00 Kulturne diagonale — 21.45 Dnevnik — 22.00 Mozaik kratkega filma.

TOREK, 17. 1.: 9.30 TV v šoli — 17.25 Poročila — 17.20 Folklor — 18.00 Obzornik — 18.10 Mali svet — 18.45 Mozaik — 18.45 Čas, ki živi — 19.00 Cirkak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Diagonale — 20.35 Črni kruh — 21.30 Iz koncertnih dvoran — 22.10 Dnevnik.

SREDA, 18. 1.: 9.40 TV v šoli — 17.20 Poročila — 17.25 Moj prijatelj Piki Jakob — 17.45 Južnoameriški indijanci — 18.00 Obzornik — 18.10 Na sedmi stezi — 18.45 Od vsakega jutra raste dan — 19.20 Cirkak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Film tedna: Kavelj 22 — 21.55 Dnevnik — 22.10 Miniature.

ČETRTEK, 19. 1.: 9.30 TV v šoli — 17.10 Poročila — 17.15 Po sledeh Marca Pola — 18.05 Obzornik — 18.20 Profesor Baltazar — 18.30 Spekter — 18.40 Saj smo se igrali — 19.20 Cirkak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Oči kritike — 20.45 O dobrodošnem menihu — 21.25 Na zvezi — 21.55 Dnevnik — 22.10 Jazz na ekranu.

PETEK, 20. 1.: 9.30 TV v šoli — 11.55 Smuk za moške — 16.10 Smuk za moške (posnetek) — 17.10 Poročila — 17.15 O divjaškem divjaku — 17.40 Deček Dominik — 18.15 Obzornik — 18.15 Pevski tabor štenvid pri Stični — 18.45 Ljudje in mesto — 19.20 Cirkak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Odrske luči — 21.05 Razgledi — 21.50 Dnevnik — 22.05 Spencerjevi piloti — 22.55 Poročila.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt - Celovec, Gasometergasse 10, tel. 32-5-50 — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec — Borovlje.

Delovni kolektiv
Gradbeno
industrijskega
podjetja

TOZD Gradbena enota
RAVNE

ŽELI
SREČNO IN USPEŠNO
NOVO LETO!

TOZD STAVBENIK
PREVALJE

želi v novem letu
mnogo sreče in uspehov!

OBČANI IN DELOVNI LJUDJE OBČINE

Slovenj Gradec

ŽELIJO ROJAKOM NA KOROŠKEM

srečno in uspešno novo leto 1978

Št. Ij ob Dravi

Koncem leta nas je pretresla žalostna vest, da je umrl Bavažerjev oče iz St. Ilja. Zadnja leta ni bil nič kaj v redu. Zdravje se je slabšalo in prišel je tisti trenutek, ko se je bilo treba posloviti od tega sveta. Z njim smo izgubili človeka, ki je do bršen del svojega življenja posvetil petju, človeka, ki je od svojega početka (to je še pred drugo svetovno vojno) pel v znanem šentiljskem slovenskem pevskem zboru, ki ga že desetletja vodi priznani koroški slovenski skladatelj Pavle Kernjak. S Kernjakom sta bila dobra prijatelja, kako tudi ne, ko pa je bil Bavažerjev Jozef njegov najboljši pevec, katerega bariton je slovel daleč preko meja naše dežele. Sploh je bil pokojni včasih vesel in družaben človek, ki je imel mnogo prijateljev. Kernjak mu je v pesmi „Juhe, pojdem v Skofiče“ postavil trajen spomenik, ko ga je v besedilu ovekovečil z — Jozef je juckovec. Tudi po vojni je pel ne gle-

de na to ali je bila to cerkevna, narodna ali partizanska pesem. Udeležil se je v okviru Kernjakovega oziroma centralnega pevskega zbora SPZ številnih turnej — v Ljubljani, Zagrebu, Beogradu itd. Pred vojno so ga hoteli večkrat pregovoriti, da bi pel v nemškem pevskem zboru, vendar Jozefa niso mogli premamiti, ostal je zvest zboru. Ko bomo še mnogokrat slišali koroške narodne, med njimi tudi pesem „Pojdam v Skufčce“, se bomo vedno spomnili veseljaka, rodoljuba in pevca — Jozefa Bavažerja.

Pogreba se je udeležila velika množica ljudi, kar prepričljivo dokazuje, kako priljubljen in spoštovan je bil pri ljudstvu. Domači župnik se mu je zahvalil za zvesto petje v cerkvenem zboru in ker je bil naprošen od domačega predstavnika SPD, tudi v imenu slovenskih prosvetašev, za vso tovariško sodelovanje na pevskem področju v dobrobit narodne skupnosti. V slovo so mu zapeli Kernjakovi pevci pevskega zbora „Mojceji“, ki so mu s tem pokazali vse svoje spoštovanje in veliko privrženost kot nepozabnemu pevskemu tovarišu.

Bavažerjevega Jozija bomo ohranili v častnem spominu, svojem in sorodnikom izrekamo naše globoko sožalje.

Ravne pri Rožku

Dan pred svojim 77. rojstnim dnem je v beljaški bolnišnici, kjer se je mudil na pregledu, nepričakovano umrl Johan Kupčič p. d. Skravž na Ravnah. Kot upokojeni železničar se je do nepričakovane nenadne smrti marljivo bavil z malo kmetijo (kajžjo), kakor je bil to že vajen od rane mladosti in tako nekoliko lažje preživljal številno družino. Po naravi je bil tih in skromen človek. Pokopali smo ga na farnem pokopališču v Rožku, kjer mu je domači župnik Niko Markl opravil cerkveni obred.

Na rožško pokopališče pa smo na dan Silvestra pospremili tudi Alojzjo Zeichen pd. Kosarjevo mamo z Raven, staro 74 let. Umrla je popolnoma nepričakovano. Ves dan je še pomagala pri hiši, zvečer pa se je mrtva zgrudila na tla. Nenadna izguba matere je bil težak udarec za otroke in sorodnike ter številne znanke in prijatelje. Kako priljubljena in spoštovana je bila pri prebivalstvu pa je najbolje pokazal pogreb, katerega se je udeležilo izredno veliko ljudi.

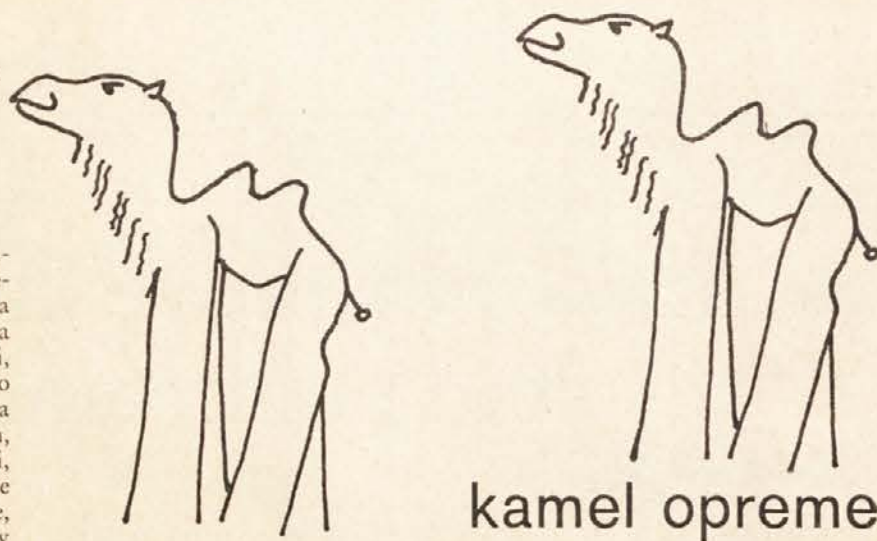
Globoko prizadetim otrokom in sorodnikom izrekamo naše globoko sožalje.

Sele-Kot

V začetku novembra minulega leta so nas po posredovanju SPZ obiskali književniki iz Maribora. Le-ti so nas seznanili s sodobno literaturo. Ob tej priložnosti sta tudi naša dva domača pesnika — predsednik SPZ Valentin Polanšek in tajnik SPZ Andrej Kokot, prebrala nekaj svojih pesmi. Z velikim zanimanjem smo sledili posameznim točkam sporeda. Pomen tovrstnih literarnih večerov je v tem, da spoznavamo lepoto slovenskega jezika, ki ga na žalost v nekaterih naših krajih zanemarjamo na ljubo našim narodnostnim nasprotnikom.

V nedeljo 8. januarja pa smo se na povabilo našega SPD „Herman Velik“ zbrali v šoli na Kotu, kjer nam je tajnik SPZ Andrej Kokot predvajal slovenski barvni film „Povest o dobrih ljudeh“ (po romanu Miška Kranjca). Velika udeležba, saj nas je bilo nad sto v dvorani, prepričljivo dokazuje, da je tudi tovrstna kulturna dejavnost pri nas zelo priljubljena. Predsednik društva Jurij Mak se je v pozdravnih besedah zahvalil tajniku SPZ Andreju Kokotu za pripravljenost žrtvovati svoj prosti čas za to, da nam pripravi lep kulturni užitek ob takem času, ko se ljudje najlažje odtegnemo vsakdanjemu delu, kot na primer ob nedeljskem popoldnevu.

Film je bil od vseh navzočih z navdušenjem sprejet, kot so bili tudi ostali, ki smo jih videli pri nas v Kotu.

kamel opreme

kamel

gostilne

kavarne stanovanja
kuhinje etc

načrtujemo za vas

kamel

kamel 9143 dvor 40

telefon 0 42 35 25 18

SPORTNI VESTNIK

3. novoletni turnir v Selah uspel

42 tekmovalcev in tekmovalk s Koroške in sosednje Slovenije se je udeležilo 3. novoletnega in 2. mednarodnega namiznoteniškega turnirja v Selah, katerega sta skupno priredila ŠD Sele in SZŠ. Turnir je otvoril v imenu SZŠ tajnik profesor Anton Male. Predvsem je pozdravil še goste iz Slovenije, člane namiznoteniškega kluba Fužinar iz Raven, kateri so se že drugi udeležili te športne prireditve. Gostje iz sosednjih Raven, so dominirali pri moških kot pri dekletih in bi v takšnem razpoloženju bili vsakemu koroškemu vrhunskemu igralcu. V Selah so se nahajali v takšni formi, da niso imeli nasprotnika. Brez dvoma imajo Ravenčani boljše pogoje za trening, kvalificiranega trenerja, skratka strokovno pomoč. Tem okoliščinam ustrezni so bili tudi rezultati, saj so igralci NTK Fužinarja v skupinah A (moški aktivni igralci) in v skupini C (dekleta) zasedli prva štiri mesta. V skupini B, v kateri so se pomerili takozvani amaterji iz Sel, Obirske, Zvabeka in St. Janža je ostalo prvo mesto v Selah.

Zmagovalec tretjega novoletnega turnirja v Selah je postal mladi Pavič Bojan.

Po poteh Kokrškega odreda

Organizacijski odbor tradicionalnega dupljanskega smučarskega maratona po poteh Kokrškega odreda prireja v nedeljo 22. januarja 1978 s pričetkom ob 9.30 uri v Dupljah III. Dupljanski smučarski maraton po poteh Kokrškega odreda.

Namen te tekaške smučarske prireditve je predvsem obujati spomine na velike dni najhujših preizkušenj slovenskega naroda v zadnji vojni. Na smučarski maraton, katerega pokrovitelj je SLOVENIJALEs s soprokrivitelji — Elan Begunje, ZP ISKRA Kranj, Triglav konfekcija Kranj — smo vabljani tudi Slovenci iz zamejstva. Program te tradicionalne tekaške smučarske prireditve je sledeč: maraton, smučarski tek 25 km; vojaški smučarski tek 10 km; pionirski smučarski tek 10 kilometrov in TRIM smučarski tek 10 kilometrov. Proga bo vodila skozi tiste kraje, po katerih so hodili in se borili borci slavnega kokrškega odreda.

mladinski državni prvak, ki je v kvalitetni a enostranski finalni tekmi premagal Lea Bojana. Na tretje mesto se je uvrstil Janežič Iztok, v igri za tretje mesto je presenetljivo premagal trenerja Ravenčanov in lanskega prvaka novoletnega turnirja, Jamška.

Laško rečemo, da je tretji novoletni turnir v Selah uspel. Pohvaliti je treba organizacijskega vodjo tega turnirja, Mirka Oražaja, ki je poskrbel za brezhibni potek prireditve. Pri razdelitvi nagrad se je magister Ivan Olip v imenu ŠD Sele zahvalil vsem sodelujočim in izrazil željo, da bi sodelovali tudi na četrtem novoletnem turnirju 1979. Kot zastopnik NTK Fužinar se je tovariš Jež zahvalil organizatorju, ŠD Sele in SZŠ za povabilo in poudaril, da je njegov klub pripravljen k sodelovanju s slovenskimi namiznoteniškimi društvami.

Rezultati tretjega novoletnega turnirja v Selah:

Skupina A:
1. Pavič Bojan, 2. Leš Bojan, 3. Janežič Iztok — vsi Fužinar Ravne

Skupina B:
1. Velik Marjan (Sele), 2. Olip Pavel (Sele), 3. Manfred Müller (St. Janž)

Skupina C:
1. Ačko Jana, 2. Logar Barbika, 3. Trbižan Ingrid — vse Fužinar Ravne

V namiznoteniškem prvenstvu se je končalo jesensko kolo

V koroškem namiznoteniškem prvenstvu, kjer sodelujeta tudi slovenska kluba Sele in Bilčovs, se je prejšnji teden končalo jesensko kolo. Zaželenih uspehov ni bilo, saj obe selski moštvi nista dosegli njihovih pričakovanj. V deželni ligi in prvem razredu zasedata le predzadnje mesto, kar je precejšnje razočaranje. Toda vzroka za resigniranje še zdava ni, saj vsak klub nekoč zabrede v lažjo ali hujšo krizo. Bilčovščani pa so spoznali, da je vsak začetek težak in da je potrebno veliko dela in potrpežljivosti, da se bodo pokazali prvi uspehi.

Gostovanje slovenskih šahistov iz avstrijske Koroške na Ravnah

Na novoletnem turnirju koroških šahistov, v nedeljo 8. januarja na Ravnah so imeli priložnost sodelovanja tudi naši šahisti. Turnirja sta se na povabilo prireditelja, šahovskega kluba Fužinar iz Raven, udeležili dve ekipi, ki sta nastopili v imenu Slovenske športne zveze iz Celovca. Skupno je sodelovalo 7 moštev — vsako po pet igralcev. Končna razvrstitev posameznih moštev je bila sledeča:

1. šahovski klub Rudar I	25,5 točke
2. šahovski klub Fužinar I	20,5 točke
3. šahovski klub Fužinar II	17,5 točke
4. Slovenska športna zveza I	14,5 točke
5. šahovski klub Rudar II	11,5 točke
6. šahovski klub Črna	9 točk
7. Slovenska športna zveza II	6,5 točke

Za tako uspešno uvrstitev prvega moštva naših rajakov, v neprimerno močni konkurenci, sta veliko pripomogla najmlajša člana ekipe, ki sta zopet dokazala svoje znanje in nadarjenost za šahovsko igro. Saj je Justin Polanšek z Obirske na tretji deski osvojil iz šestih partij štiri točke, kar je bil tudi izkupiček mojstrskega kandidata Jurija Deisingerja iz Celovca seveda na prvi deski. Tri točke iz istega števila partij na peti deski pa je dosegel Samo Kupper z Jezerc nad Vrbo. Z upravičenjem lahko trdimo, da se v tem uspehu odraža tudi delo in vzgoja našega mojstra Deisingerja, ki trenira vsak četrtek v dijaškem domu ŠSD v Celovcu. K tem treningom oziroma predavanjem o šahu pa je vabljjen prav vsak, kogar porajajoče šahovsko življenje koroških Slovencev zanima.

Občni zbor

Slovenskega atletskega kluba

V soboto 7. 1. 1978 je imel SAK svoj občni zbor pri šoštarju v Globasnici, ki se ga je udeležilo precejšnje število članov. Na novo je bil izvoljen sledeči odbor: predsednik Franc Šmid, podpredsednika Albert Smrečnik in Milan Wutte, tajnika Miha Zablata in Blaž Kordež, blagajnika Milan Blažej in Alojz Lah, odbornika Janjo Malle in Janči Hribar.

Novi odbor si je zastavil težišča svojega bodočega delovanja, ki so: iskanje lastnega igrišča in športno udejstvovanje tudi v drugih športnih panogah, poleg nogometa.

V soboto 4. 2. 1978 bo SAK priredil svoj tradicionalni ples pri šoštarju v Globasnici, na katerem bodo igrali „Veseli planšarji“.

Po občnem zboru, ki ga je vodil častni predsednik SAK, dr. Zdravko Inzko, je sledila „zakasnjena“ božičnica SAK, na katero so bili povabljeni od Alberta Smrečnika vsi igralci 1. in 2. moštva ter stari odbor. V soboto 14. 1. 1978 pa bo prav tako božičnica za igralce mladinskega moštva SAK ob 15.00 uri pri šoštarju v Globasnici.

Posnetka z nedavnega šahovskega turnirja, ki ga je pri šoštarju v Globasnici pripravila Slovenska športna zveza v Celovcu. Pri ljudeh okoli šahovnic je vladala velika napetost in koncentriranost. Zmagovalci (od leve na desno: trikratni deželni prvak Deisinger Jurij — 1. mesto, Fern Ivko — 3. mesto, Schellander Kristijan — 2. mesto) so prejeli lepe pokale, od katerih je enega prispeval tudi Slovenski vestnik.

Slovensko prosvetno društvo „Zvezda“ v Hodišah vabi na

3. HODIŠKI PLES

v soboto 21. jan. 1978 ob 19.30 uri pri Čimžarju v Dvorcu.

Za ples igrajo „Dobri znanci“

Nastopa moški zbor SPD „Edinost“ iz Škafič in domači tamburaški zbor

Prisrčno vabljeni!

Ansambel „The Spiders“ v Železni Kapli išče kitarista.

Prijave: tel. (0 42 38) 320

Slovensko prosvetno društvo „Kočna“ v Svečah vabi na predavanje

„MONGOLIJA NEZNANA DEŽELA“

ki bo v nedeljo 22. januarja 1978 ob 14.30 uri pri Adamu v Svečah.

Predava: dr. Zdravko Inzko

Maturanti Zvezne gimnazije za Slovence vabijo na

GIMNAZIJSKI PLES

ki bo v četrtek, dne 26. januarja 1978 ob 19.30 uri v Delavski zbornici v Celovcu.

Igrali bodo „Fantje treh dolin“ in „Alpski kvintet“

Vsi prisrčno vabljeni!

Slovensko planinsko društvo v Celovcu vabi na

SKIOPTIČNO PREDAVANJE z naslovom „Sanje starega lovca“

v petek 13. januarja 1978 ob 19. uri v dijaškem domu ŠSD v Celovcu, Tarviser Straže 16

Vsi prisrčno vabljeni!

Slovensko kulturno društvo vabi na

5. PODJUNSKI PLES

ki bo v soboto 14. januarja 1978 ob 20. uri pri Šoštarju v Globasnici.

Nastopa mladinska folklorna skupina iz Globasnice, za ples pa bo igral ansambel „Štirje kovači“.

Prisrčno vabljeni!

PLES KLUBA SLOVENSKE OBČINSKIH ODBORNIKOV

bo v soboto 28. januarja 1978 s pričetkom ob 20. uri pri Šoštarju v Globasnici.

Igrajo: „Fantje treh dolin“

Prisrčno vabljeni!

SLOVENSKE ODDAJE
RADIO CELOVEC

SOBOTA, 14. 1.: 9.45 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

NEDELJA, 15. 1.: 7.05 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 16. 1.: 13.45 Celovški radijski dnevnik — Dr. A. Feinig: Hišna in ledinska imena na Veseve — Iz ljudstva za ljudstvo (Marija na Zilji).

TOREK, 17. 1.: 9.30 „Jaz bi rad rdečih rož“ (Ob 100-letnici rojstva skladatelja Vinka Vodopivca) — 13.45 Celovški radijski dnevnik — Sport — Rdeče, rumeno, zeleno.

SREDA, 18. 1.: 13.45 Celovški radijski dnevnik — Popevke — J. Messner: Humor v svetovni literaturi.

ČETRTEK, 19. 1.: 13.45 Celovški radijski dnevnik — O. Župančič: Veronika Deseniška.

PETEK, 20. 1.: 13.45 Celovški radijski dnevnik — Kar po domače.